

O'ZBEKISTON YOZUVCHILAR
UYUSHMASI

NAZAR SHUKUR

BAHOR SOG'INCHI

She'rlar, doston

TOSHKENT
«ADABIYOT»
2021

Loyiha rahbari
Sirojiddin SAYYID,
O'zbekiston xalq shoiri

Mas'ul muharrir
Salim ASHUR,
O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan jurnalist

To'plovchi va nashrga tayyorlovchi:
O'roz HAYDAR,
O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi a'zosi, shoir

Nazar Shukur (1954–1985) nigohi o'tkir shoir edi. Uning she'rlarida qalb va ruh tug'yonlari tabiatning ko'z ilg'amas shovur va shuvurlari bilan uyg'unlashib, rabboniy va ruhoniy olam manzaralarini samoviy tuyg'ularda inkishof etadi. Inson o'y-kechinmalari, dard-iztiroblari har bir she'rida meduza shaklida tovlanib, ranginlikka ko'zgu tutadi. Shoirning shaffof tuyg'ularidan tug'ilgan she'r-u dostonlari she'riyat muxlislari qalbini bedorlikka oshno qiladi. O'z ovozi, uslubi bilan o'tgan asrning 80-yillarida adabiyotga kirib kelgan shoir hayotni erta tark etsada, o'zidan arzirli adabiy merosga egadir.

ISBN 978-9943-6958-1-8

© N. Shukur, 2021
© «Adabiyot», 2021

KO'ZGU

Yo'lda bir ko'zgu,
Yotardi siniq.
Sinsa hamki u,
Siynasi tiniq.

1972

* * *

Oy kuladi beun, bejarang,
Yulduzlarda pok tortinchoqlik.
Tun qo'ynida uxlar chiroy, rang,
Tun qo'ynida uxlar uzoqlik.

G'arq tilsimlar qa'riga jahon,
Eshitilmas shovqinlar sasi.
Tashlanadi menga nogahon,
Sukunatning vahshiy sharpasi!

1977

TONG HAYQIRIG'I

Unsiz chiqib cho'qqilar uzra,
Tong hayqirar qilgudayin kar.
Tun betoqat chekinar, so'ngra,
Ko'z uqalab turar odamlar.

1977

* * *

Uyg'onadi ovozlar bir-bir,
Uyg'oq uyqu bilmagan soylar.
Jimlik qochar,
Kunduz shu taqdir!
...Itifotda hayotsiz joylar.

1977

XIYONAT

To'lib yig'lar oqshom bechora,
Ko'tarolmay quvg'in boshini.
U gullarga deydi yolvora:
"Bilsin, quyosh to'kkan yoshimni!

Sog'ingandan jiqqa ho'lmiz deb,
Gullar har tong so'zga ochar lab.
Sho'rlik tunning yoshlari bilan,
Ishontirar quyoshni aldab!

1977

* * *

Eshik ochiq tursin!..
Eshik – ayriliq,
Qamalib yotmasin uyda ichkari.
Tashqari qoshida jilmaysin iliq,
Tashqari qolmasin eshikdan nari.

Pardalar tortilar har kech beshavqat,
Pardalar – ayriliq!
Pardalar – firoq!
Siz esa visolda bo'lganda faqat,
Sho'rliklar tun bo'yi visoldan yiroq.

Eshik ochiq tursin!..
Bu ikki ism –
Bir-birin quchishsin shu bitta tanda.
Ikkisi, kun bo'yi bo'sag'ada jim –
Boqishib turishsin hech bo'lmaganda.

1977

SUKUNAT

Doim boshi egik,
Doim boshi xam,
Sho'rlik so'zlolmaydi baxti yor bo'lib.
Quyular yong'iru oftob boshidan,
Bir xil ohang ichra ketmas yorilib.

Shamollar yulqiydi zax xayollarin,
Qo'ymaydi gunohkor kimsadek tergab.
Bilsa-da biz bilgan so'zlarning barin,
Baribir, bo'lolmas daryodek sergap.

1977

* * *

Eh, oramiz naqadar ulkan,
Masofalar sig'gan bermalol.
Sog'inchlarga oramiz to'lgan,
Oramizda alvidolar lol.

Chekinamiz orqaga tag'in,
Boshni chayqab,
Azobni tortib.
Sig'dirsak-da oraga barin
Qolmoqdamiz o'zimiz ortib!

1977

XAYOL SARHADI

Fazolarga eltadi xayol,
Masofalar g'ururin yorib.
Kengroq ma'vo topolmay, behol –
Cheksizlikka urilar borib...

1977

OVOZIMNING CHEGARALARI

Chaqiraman aytib nomingni,
Kelolmasdan, gulim, o'zimga.
Visol ishqı o'rtar jonimni,
Tiqiladi so'zlar BO'G'ZIMga.

Chaqiraman!
Turar bemalol, –
Ovozimni YIROQlar yutib.
Shaxt-shiddatin sindirgay, alhol,
Sobit QIRlar ko'ksini tutib.

Zilday HIJRON o'rtada abad,
Sen yashaysan baridan nari.
Imkon bermay qiynar beshafqat,
Ovozimning chegaralari!

1977

* * *

Umrlar ortida barhayot o'lim,
U battar dahshatli, jimjit bir dunyo.
Qadimiy zulumat bezavol, so'lim,
O'lim ham jim kezar qo'rqqandan go'yo.

Darvoqe, eslarkan uni odamzod,
Silqigan vahmini bo'lmaydi so'ylab.
Dahshatga tushadi,
Abadulabad
Orzusiz, sevgisiz yashashin o'ylab.

1978

TUNGI SOATLAR

Tun aro soatlar armonda,
Bo'm-bo'shdir qop-qora vujudi.
Tutunday burqsir tun har yonda,
Xilqatga g'arq so'ngsiz hududi.

To'lg'onar soatlar zerikib,
Sharpasiz kuladi hilol ham.
Bu izsiz lahzalar sherigi,
Qo'ynida na kulgu, na nur jam.

Ko'z tikib qaynoq kun yo'liga,
Yugurar... Masofa cho'zilar.
Urilib muddatin so'ngiga,
Qadamin ovozi uzilar.

1978

SHAKLLAR

Shakllar o'ksinar,
Hayajonlarda –
Sevgida, quvonchda tiklolmay o'zin.
Qay birov kimgadir qilganda zarda,
Ko'radi yarador yurakda izin.

Bir tilsim portlasa zich o'ylar aro,
Kimningdir beomon yorib aqlini.
Ko'rgisi keladi shunda ham, ammo,
Shakllar o'zining chil-chil shaklini.

1978

* * *

Huvullab yotibdi shundoq oramiz,
Adirlar... bo'shliqlar... tog'lar o'rtada.
Ko'rinmay yillarga yondash boramiz,
Yonma-yon boramiz hatto ertaga.

Yonverida beg'ubor hayotbaxsh havo,
Biz birga olamiz nafasni to'yib.
Har kuni tepada shu quyosh, samo,
Yashaymiz lutfida quvonib, kuyib.

Hamrohimiz doimiy dard, ezgularga,
Qaragin, hattoki birdir dilimiz.
Uzoqmiz,
Va lekin tunu kunlarga,
Bir lahza, bir vaqtda tushar yo'limiz.

* * *

Ne hadiklar joylab ko'ngilga,
Tinch damlardan ketgaysan uchib.
Beixtiyor nomimni tilga,
Olishingdan yashaysan cho'chib.

Xayolingu tushingga mutloq,
Sharpalarday kirgayman sizib.
Sen qo'rqasan, yoring boqqan choq,
Chiqishimdan chehrangga suzib.

1978

* * *

Boshing xamdir bu haqsizlikdan,
Qolding yolg'on oldida ojiz.
Endi nurlar yog'ilmas ko'kdan,
Ravshanlikni ilg'ay olmas ko'z.

Tashnai hol talpinib senga,
Yoqlab kelar bir kun Haqiqat.
Qayta boqib porloq ochunga,
Otilgaysan o'sha daqiqa.

1978

* * *

Xayr!
Endi uchrashmaymiz hech,
Titrab turar bu so'nggi visol.
Quyosh botmay tushayotir kech,
Quchishamiz bir-birni behol.

Xayr! Ne tong, ko'zingni yoshlab,
Sen ortimdan qolasan turib.
Men-chi, keskin qadamlar tashlab,
Ayriliqqa ketaman kirib!

1978

* * *

Men ketaman!
Demay bir so'zni,
Chiqib visol koshonasidan.
Qiynoqlarga otaman o'zni,
O'tli firoq ostonasidan.

Dardu g'amlar tashlar og'riq iz,
O'zga mukofotin tutolmay.
Shod kunlarim qoladi baxtsiz,
Mening bilan birga o'tolmay.

1978

* * *

Cho'kib yotar ko'zimda Dunyo,
Anqib turar rang-barang bo'yi.
Masrur oqar qo'ynida Ziyο,
Cheksizlikning hidiga to'yib.

Bexos solib toliqish zabtin,
Ko'tarilar uyqu to'zoni,
Kipriklarni yopar u sekin,
Tashqariga quvib Dunyoni!

1978

VAQT XIYOBONIDA

Daraxtlarday o'tishar qator,
Daqiqalar ikki yonimdan.
Men boraman dunyo kelib tor,
Ko'rkam Vaqtning xiyobonida.

Armonlarning ko'ksin poralab,
Hordiq olmay yo'llar oshaman.
Goh tun, goho kunni oralab,
Kelajakka yaqinlashaman.

1978

* * *

Tomchiday turibdi titrab kuz,
Eng so'nggi lahzaga ilinib.
Zum o'tmay falokat berar yuz,
Zum o'tmay jon berar urinib.

Uzildi!..
Izida xazon, mung,
Har yonni qamradi larzalar.
Kiradi adadsiz qishga so'ng,
Xotirjam qor kechib Lahzalar.

1978

BOLALIK

Goh bo'lsa hayotda tashvish ko'ndalang,
Bolalik jim qalqib chiqar xotirga.
Xayollar eshigin ochar shunda lang:
Xivich ot, sho'xlik-la bo'laman birga.

Tag'in huv, yiroqlar tuyular sirli,
Tag'in pok ruhimga har narsa tilsim.
Shunchalar pokiza,
Shunchalar nurli,
Sodda ertaklardan uzilgan umrim.

1978

* * *

Ishonchingga yasagach yakun,
Toshday qotding o'zingdan ketib.
Sensiz yetim o'zliging, lekin,
Borolmadi izingdan yetib.

U-chi, ketdi tortgancha yengil,
Osongina iziga qaytib.
Sen o'zingga qaytolmay butkul,
Qololmading bir so'z ham aytib.

1978

* * *

Osmon bulut,
Yer uzra cho'kkan.
Ko'rayotgan zilday tushlari,
Yog'iladi ko'lkalar ko'kdan,
Sukunatga limmo-lim qa'ri.

Boqib bulut tirqishlaridan,
Unsiz qotib quyosh kuladi.
Hurkitadi cho'kkan tushlarni,
Yerga tushgan kunduz bo'lagi.

1978

HIJRONDAN SO'NG

So'zlolmadik dardlarni to'kib,
Toshday cho'kar o'rtaga jimlik.
Sokinliklar saqlaydi sukut,
Endi, endi bu boshlar egik.

Fojiaday tuyular bizga,
Qayta bo'lmoq bunday yuzma-yuz.
Sig'magaymiz ko'zlarimizga,
Sig'mayotir oraga hech so'z.

Ko'z yoshlarim seni deb oqqan,
Chin sevgidan tonmoqlik nechun?
...Shoshilamiz xayrlashmoqqa,
Ayriliqqa qaytmoqlik uchun.

1978

BEMORNING UMRI

Bemor ko'zlarida chinqirar hayot,
Majolsiz yurakda orzular halak.
O'lim – osmonida yozadi qanot,
Umidlar... odamlar... olam charxpalak.

Titraydi omadsiz Kurashning sabri,
Yashashga aylangan yagona Matlab.
Vaqtlardan vaqtlarga, so'nayotgan umri
Bazo'r-r o'tardi hatlab.

1978

* * *

Yurak osmonida azob naysoni,
To'sadi nurlarni – sevinchlar yo'lin.
Bo'g'ziga tiqilar Harorat joni,
Beg'ubor Cheksizlik ko'tarar qo'lin.

Yurak ham bo'g'ilar yetmay nafasi,
Tumanlar ortida ingraydi surur.
Tinadi yuzlarda kulgilar sasi,
Iztirob – izg'irin to'kadi g'urur.

Sovuq so'z!..
Vujudni – yurak olamin,
Qahraton qahriday qo'ydi sovutib.
...Sevinchlar yo'lini ochadi sekin,
Muzlagan ko'ngilni kimdir ovutib.
Nurlardan yorishgay yurak osmoni!..

1978

* * *

Oftob... Osmon... Bedorlik bilan,
Yorug'likni yashaymiz ko'mib.
Qoldirilar tund kechalardan,
Erta kunga tashvishu umid.

Uyqularni otib har yoqqa,
Shiddatlarga ko'mganча butun –
Hey, odamlar!
Qalqing oyoqqa,
Tundan ko'zni yummoqlik nechun?!

1978

* * *

Har holda yupanch bor,
Har holda tilak.
Har holda yashashga boraman holsiz!
Seni deb qolsam-da beshavq, beyurak,
Kun ko'rmog'im og'ir xayolsiz.

Xonamdan arimas men kutgan qadam,
Yo'q, zimdan kuzatmas biror poyloqchi.
Ko'rmaydi bizlarni hech bitta odam,
Yon-verda muntazam xayollar soqchi.

Xayollar hech kimni qo'ymas bu yerga.

1978

OQ SAROY

Har qatida ingraydi tarix,
Dardi kabi zalvorli viqor.
Unda qolgan niyatlar g'arib,
Unda qolgan nafrat beizhor.

Hayron etar asrimni mutloq,
Go'zalligi – dardlarning rangi.
Zavollarning lutfiga mushtoq,
Ko'molmagan yillarning changi.

Tovlanadi quyoshda yal-yal,
Ajab turfa naqshin faryod-zor.
Hayron etgan yo o'sha zarhal,
Klavixo, Boburni takror!

Toshday sobit g'ishtlar qatida,
Odamlarning cho'kkan saboti.
Mudhish moziy iltifotida,
Achchiq-achchiq xotirlar toti.

Qonlar bilan bitilgan hikmat –
Ajdodlarning sokin sharpasi.
Yamlolmaydi so'zlarni zulmat,
Har g'isht – buyuk g'amlar parchasi.

Boqqin, bukun shodliklar aro,
Savlat to'kar bu qadim armon.
O'tmish shunday go'zal va qaro,
Boqaversang tugaydi darmon.

O'sha armon – jovid Oqsaroy,
Chehrasida shu'la o'yini.
Mash'al kabi sochmoqda chiroy,
Qad ko'targan g'amlar uyumi.

1978

* * *

Armon, o'kinch, g'ussa, pushaymon,
Borlig'imga kirgay bostirib.
O'cha boshlar ko'zimda jahon,
Zulumotning ismin yozdirib.

Shu'lalarga to'lsin deb bag'ir,
Tutqich bergim kelmas munglarga.
Biroq,
Ingrab yuborgum og'ir,
Urilgancha sensiz kunlarga!

1978

* * *

Ha, qo'nalg'a izlar bir so'roq,
Tegrasida hijronday bo'shliq.
Qanotlari, toliqar, biroq—
Nasib etmas unga hech xushlik.

Bo'y ko'rsatmas manzilu taskin,
Javob bo'lmas,
Eh, hamma jimdir.
...Sas chiqarmas shu so'roq vaslin,
Yashirgancha qalbida kimdir.

1978

* * *

Ko'z ochaman,
Shabnamlar go'yo —
Kengliklarga sachrar nigohim.
Qorachig'im to'ldirgay dunyo,
Yog'dular da yuz ochgay rohim.

Goh yurakni shundoq ochilgan,
Go'zalliklar yuborsa siqib.
Ko'zni yumib,
Har yon sochilgan,
Nigohlarni olaman yig'ib.

O'YLAR QA'RIDA

Botaman o'ylarim teran qa'riga,
Nainki tubida imkonlar to'kin.
Toshlardek bu sassiz olam bag'rida,
Bolalik... xotirlar... yotibdi cho'kib.

Holbuki, bu dunyo sokin, bezabon,
...O'tgan dam shavqlarin hamroh etaman.
Kelajak bo'lsa ham oldinda hamon
Bu yerda ahd qilsam,
Yetaman!

1978

UYQULAR BAXTLIKI

Tun juda qisqadek,
Faqat umrimiz–
O'tgandek nurafshon kun og'ushida.
Huzurbaxsh uyquga yumilganda ko'z,
Uzoq tong qo'yniga tez bordik juda.

Yo'qsa, nur ko'rmagan fursatlar birdan,
Siqardi kechalar yuraklarni gar.
Uyqular baxtliki,
Uchqur umrdan –
Uzun, sust vaqtlarni olib tashlarlar!

1978

MANZARA

Xalq rassomi O'rol TANSIQBOYEVga

Harakatlar muallaq, betan,
Kishanlangan shamollar shunday.
Yellar hayron o'z suratidan,
Yog'dularga yo'g'rilgan kungay.

Tog' boshida mangu qorlardek,
Adirlarda g'olib lolalar.
Tebranolmas, qimirlolmas, tek,
Gul uzgancha qolgan bolalar.

Lahzalar ham kezmoqdan bezib,
Olayotir mangulikda tin.
Moviy ko'kka qolgan qo'l cho'zib,
Huv, gulxandan yuksalgan tutun...

1978

* * *

Hali hayotimni yetaklar yillar,
Hali davomimga tiriklik ega.
Bilmadim, qay qachon boshim urilar,
Yashamoqlik chegarasiga!

Qay yilga berkingan yashashim so'nggi?
Bo'lurmi izlarim dovrug'i ulkan?
Bilmadim, abadga nogoh qay kungi,
Zahotlar to'xtatar hayotim yo'ldan!

1978

* * *

O'zim yetolmadim,
Vaslingga, ammo
Yetdi xayollarim, o'yu tushlarim.
Hajringga urilib chil-chil doimo,
Ko'zgudek beg'ubor talpinishlarim.

Sen bilan band bari!
Endi orzular,
Chetlarda bekorchi topolmasdan joy.
Qarshimda mixlangan ro'yolar kular,
Yo umru ishonchim berdimikan boy?

Xayollar, o'ylaru tunlar quchog'i,
Orzular avjiga to'lardi shu zum:
Vaslingga ularning yetmagan chog'i,
Va yetgan chog'imda vaslingga o'zim.

1978

* * *

Uchib ketgan turnalar yanglig',
Olislardan joy izlab bahor.
Endi yo'llar otashin, changli,
To'zg'itar yoz tuproqni takror.

Judo bo'lib bor imkonidan
Haroratdan sarg'ayar ranglar.
Jilolmas hech suvlar yonidan
Ketolmasdan qolgan ko'klamlar...

1978

KO'PKARI

Katta sayhon. Atrofda qirlar,
Yig'ilishgan bor ahli ovul.
– G'olibga zo'r mukofot tegar!..
Hayqiradi nogoh bakovul.

Yerni titar otlar dupuri,
Chavandozlar turmaydi kutib.
– Kim bo'larkan ichida zo'ri,
Qay birovi chiqarkan yutib?

Shamollarda uchar betinim,
Ovozlaru xushbo'y hayajon.
Zafaridan sapchir ekan kim?
Qamchilardan sapchir shiddat, jon.

Sel misoli toshqin suronni,
Sipqorishar bo'shliqlar tashna.
Qaqrab yotgan jimlik yoboni,
«Hay-hu»lardan ketadi yashnab!

Ezg'ilanar tuyoqlarda vaqt,
Mushfiq panoh – dunyo ham unut.
Fazolarda urayapti charx,
Yer ko'ksidan sug'rilgan sukut.

...Ana, qay bir chavandoz g'olib,
Chayqaladi ildizsiz havo.

Zafarini taqimga olib,
Yetkazmaydi hech kimga, ammo.

Ko'mayotgan olqish, qiyqiriq,
Uyumini u o'tgan yorib.
So'ng uloqni tashlar dadil, tik,
Huv, ko'zlagan marraga borib.

Shiddatlari tortadi salqi,
Qo'llari jim ushlaydi egar.
Joydan ketar hayratlar qalqib,
G'olibga zo'r mukofot tegar...

1978

* * *

Oqshom yer ko'ksiga tashlar gavdasin!
Patirlab qoladi larzadan qushlar.
Quyosh shovqinlarning to'ngan nafasini,
Ostidan silqiydi erigan tushlar...

Ovozlar dong qotgan,
So'zlar dong qotgan,
Jonlar oromlarga o'zin toblaydi.
Ochiqqan tush esa, qaygadir botgan,
Tashvish, qismatlarni ovlaydi.

1978

QISMAT ORTI

Qismatim chorlaydi manzilim misol,
Hayotim... murodim... qo'ynida yelar.
Ammo meni sirli orti etar lol,
Uni istiqbolda chorlarkan nelar?

Ortida bormikan hayotu tole,
Charx urgan harakat undami tirik?
Qadimiy bo'lsa-da Mangulik, hali,
Bir bor bormagan-ku u joyga kirib!

Gar borsak, kulgular yashnarmi ozod,
Yangrarmi shovqinu navolar hadsiz?
Ezgulik qanday kun ko'rarkan, hayhot,
Qismatsiz!

Shu yerga shosharmi bu telba yurak,
Qarang, hech to'siqdan turmas tortinib.
Shunchalar ko'rmoqlik bo'ldimi kerak,
Orzular ortini,
Umrini ortini!

1978

* * *

...Atrofimda shovqinlar tindi,
Surinadi ko'zlarim ko'kka.
Sog'inchlarim qirlarga qo'ndi,
Sog'inchlarim otilar tikka.

Yo'qotaman dunyodan o'zni,
Yetolmasdan harsillar jismim.
Yaylovlarim, sog'inib Sizni,
Qaytib keldi tark etgan ismim.

Shu'lalarda yaltirab tig'day,
Quvonchlarim charchamas chopib.
Shodlanaman o'zimga sig'may,
Sizda qolgan qalbimni topib.

O'rmlaydi qo'ylar suruvi,
Doimgiday xotirjamu sho'x.
Lek ortida o'ylarin quvib,
Ergashgan u bolaligim yo'q!

Qo'ydimikan elitib uyqu,
Qoldimikan o'yinga maftun?
Axir, juda sog'inganman-ku,
Ko'ray, axir birgina aftin?

O'sha murg'ak dilida ungan,
Orzulari yonimda. Intiq!

Ajralmaymiz deb endi undan,
Olislardan biz birga keldik...

Nechun qo'ymas ko'rinib hatto,
Mensiz qayda yuribdi daydib.
"Katta" bo'lib ketdimikan yo
O'z tengining umriga qaytib!

1978

* * *

Eng yuksakda tanho bir daraxt,
Chor-atrofi silkinar ayon.
E-eng yuksakda!.. Qanday baxt, sharaf,
Pastda qolgan bor hajru armon.

Bir kun... oniy chaqmoq darg'azab,
Yamlab o'tdi muzaffar boshin.
Eng yuksakda ne bo'lsa, ajab,
Kun bergisi kelmaydi yashin!

1978

* * *

Men so'zlayman,
Sen-chi beparvo,
Turishingdan toqatlarim toq.
Bir borgina boqmaysan qiyo,
Bir borgina tutmaysan quloq.

O'zga hayot va o'zga iqbol,
O'z yoniga chorlaydi seni.
Sensiz, mensiz qismatidan lol,
Yerda qolgan so'zlarim mening.

1978

O'TAYOTGAN FURSAT BILAN MULOQOT

– Hoy, yo'l bo'lsin. Buncha ko'p shoshib?
– Kechikmayin. Kechmishing sari.
Keldim uzoq kelajak oshib,
Seni unda kutmoqda bari.

Unday bo'lsa borayin,
Xush qol,
– Tag'in yurma beparvo, loqayd.
– Ha, aytmoqchi... yo'lingda xushhol,
Bolaligim ko'rsang salom ayt...

* * *

Xayollarim cheksiz emas,
O'zimdanda to visolinggacha.
Undan narida hech nima yo'q:
She'r ham, muhabbat ham...
Hammasi,
Men bilan to sengacha.
Goh shu xayollarimga
O'zgalar!..
Men qutulolmagan o'zgalar kirib keladi!
Ulardan nafratlanaman,
Ulardan rashk qilaman!
Qarang,
Bu yerda ham tinch qo'ymaydi ular?
Qo'rqaman juda –
Xayollarim bo'ylab borishidan!
Xayollarim bo'ylab borishidan,
Qo'rqaman!...

Xayollarim so'ngida,
Sen borsan-ku, sevgilim.

1978

QISHLOQ

Qishloq so'ylar dalalar ahdin,
Va cho'ponlar so'zini nayda.
So'ylab berdi kimningdir baxtin,
Dil sirlarin oqizib soyda.

Gapirardim gapni shevasiz...
Chang yo'llarda kuzatdi,
qaytsam.
Anglamadi,
Urinib hargiz –
Tor ko'chalar ismini aytsam.

1979

* * *

Ko'zlarim yo'lingda...
Shu yo'ldan ketganlar,
Qaytganlar.
Avtolar –
Beshafqat bosib o'tadilar.
Zinhor, ingramaydi shunda ham ular!
To kelmas ekansan,
Hech kim yig'ishtirib ololmas –
Oyoqlar ostida qolgan ko'zlarimni...

* * *

Tun. Tor xona,
Chiroq muallaq.
Devorlarga suratlar kabi,
Yopishib olgan Yorug'lik.
Yozaman!
Xuddi, yozuvlar kabi,
She'rlarim kabi,
Qog'ozga ham yopishib olar Yorug'lik.
Qolganlari –
Derazadan tashlaydi o'zin.
Ular juda qo'rqadilar:
O'zlarining chiroq kabi,
Simlarda muallaq qolishidan!

XATLAR

“...Akajon, kelmaysiz nega? Sog'indim...”
“...O'g'lim omonmisan. Do'stlaring qalay?..”
“...Sinfdosh, xat ham yo'q. Buncha ketding jim?..”
Keladi qishloqdan xat talay-talay.
Javobda yozilar dastavval kor-hol,
“O'qishdan bo'sh vaqt yo'q” deyman payt poylab..
Pochta qutisiga chopaman darhol,
To'rt buklog' sog'inchim konvertga joylab.

* * *

Hamma aytdi aybin yuziga,
Ayashmadi hech biri zinhor.
Panoh izlab ammo o'ziga,
Tashqarida yog'ar edi qor.

– Qilganmisan sira ish savob?
– Bo'lganmi hech senda sharmu or?..
Olmagan dam odamlar javob,
Tashqarida yog'ar edi qor.

– Qo'y, gapirma!..
– Shungacha unga,
Birorta gap qilganmidi kor?!
...U uydan xam chiqqan shu tunda
Tashqarida yog'ar edi qor.
Uylariga – qo'shni ovulga,
Hamma jo'nar demay so'z bu dam.
...Kelgandilar qorda topib yo'l,
O'sha quvg'in kimsa izidan.

* * *

O'taman ushbu kun uying yonidan,
To'lg'onib qo'yadi ko'ksimda yurak.
O't bo'lib o'tasan hislar yodidan,
Jimgina shovullar hovlingda terak.

Nogahon ovozdan qotaman toshdek,
(Nimalar bo'lmoqda o'zi, alhazar!"
...Bir bola qo'zg'alldi o'yindan shoshib,
Chaqirgan paytingda sen aytib "Nazar!.."

1979

RASKOLNIKOV

"Lizaveta, yo'q edi senga adovat!.."
Dahshatdan murdaday ketar ko'karib.
Begunoh kunlarga qotil adolat,
Baribir, boltasin kirgay ko'tarib.

1978

TOMCHI BAHOR

May so'ngida bir shudring behol,
Bahorman deb takror etadi.
Essa bormi g'ir etgan shamol,
Saratonga tushib ketadi.

* * *

“Chorgoh”mi, “Ushshoq”mi yoki “Munojot”,
Shamollar qanday kuy?..

Titraydi havo.

Bugun avlodlardan izlarmi najot,
Changlarni to‘zg‘itib bu sharqiy navo?!

Odamlar tinglamas,

Odamlar loqayd,

Shamolning kuyligin yo olmas payqab.

Bunday befarqlikka qilolmay toqat,

Daraxtlar, maysalar turar bosh chayqab.

1979

DO‘PPI

Yomg‘ir yog‘ardi,

Ivimasin uchun boshdagi

Do‘ppisini yelim qog‘oz bilan

O‘rab qo‘ygan bir chol ko‘chada ketar edi.

Cholni qor, yomg‘irdan saqlaydi do‘ppi,

Saqlaydi o‘ylaru xayollarini.

Hozir ham tashvishi shunchalik ko‘pki...

To‘xtatib bo‘lmas vaqt shamollarini.

Ketgazmaslik uchun do‘ppi ko‘rkini,

O‘sha chol ko‘ngliga shuni tuyibdi –

Boshida ko‘tarib yurgan “yurti”ni

Yomg‘irdan ayabdi – o‘rab qo‘yibdi!

1979

* * *

Kenglik!
Yo'qdir poyonu hadding,
Moviy bo'shliq tevaragingda.
Faqat to'yib yorga boqoldim,
Huv, xilvatgoh – tolning tagida...
Kenglik!
Bag'ring to'rt devorday tor,
Vujudimga boryapsan botib.
Sig'mayapman men senga zinhor,
Tol tagida yorni yo'qotib.

1979

XARITA

R. Rahimbekovga bag'ishlayman.

Go'yo zamin odamsiz,
Masofalar,
Maydonlar salobatsiz!
Shaharlar o'rnida,
Har xil nuqtalar.
Cheksizlik yo'q,
Osmon yo'q!
Daryolar kimningdir tushib qolgan,
Soch tolasiga o'xshar.
(Sahroi Kabir shundan ham mahrum!)
Temir yo'llar – xaritaning qon tomirlari.
Na jonzod,
Na daraxt tashlanadi ko'zga.

Zanjibar changalzorlarida ham,
Go'yo behadik yurishing mumkin.
Dengizlar,
Bahri Muhitlar
To'lqin, shovqinlardan bebahra.
Uvillamas och bo'riday,
Barxanlarni sudragan sahro.
Vulqonlar,
Sharsharalar,
Cho'qqilar o'rnida
Mung'ayar shartli belgilar.
Mung'ayar, o'z ismini bag'riga,
Sig'dirolmagan mitti davlatlar.
Dengizlar sathida yozuvlar
Tizilib turar,
Marjon orollari kabi.
Eng mitti orollar ham unutilmagan!
Go'yo odamlar koinotlik,
Go'yo hamma fazogir.
Go'yo bemalol tomosha qila olar,
Zaminning
Masofa-yu
Maydonlarini...
Arktika,
Antarktida qo'ynida muzlagan Qutblar.
Qutb yoylari,
Kesishma yoylarning panjarasidan
Jilmayadi dunyoga Zamin!

1979

* * *

Silkinadi qirlar yelkasi.
Yo'ldosh ESHBEK

Yuragimda chayqalar kadar,
Otim, buncha yurasan yo'rtib?!
Yollaringni yumshoq shamollar,
O'tar bugun negadir turtib.

Chayqaladi moviy xayolim,
Mavji tinsin, otim yo'rg'ala.
Yo'rtib-yo'rtib chopadi yo'lim,
Yo'rtib o'tar yashil soch dala.

Topmayapsan nelardan taskin,
Yura qolgin ozgina ravon?
Tuyoqlarning eshitib sasin,
Qara, yo'rtib qochmoqda dovon!

* * *

Ketayapman. Oy qalqib oqar,
Oy yutganday yorishar bag'rim.
Chiroqlarning taralgan tilla –
Sochlariga ko'milar shahrim.

Shahar uzra, qo'nolmay kecha,
Uchib yurar, osmonda qushday.
Vujudi tosh, qop-qora ko'cha,
Cho'ziladi eng uzun tushday.

Quvonchlarim, sal qo'ying yolg'iz,
Termilayin yuksakka picha..
Baxt qushiday keng qanot yozib,
Uchib yurar osmonda kecha.

Daraxtlar ham ko'rinmas yupun,
Sarg'aysa-da barglar – kiyimi.
Bugun hayot naqadar shirin,
Keldi ekan hayotning kimi?

KUZ

Qishsiz daryo, olis bahorlar,
Turnalarni terib ketadi.
Cho‘qqilardan mo‘ralar qorlar,
Sovqotadi tog‘lar etagi.

Yig‘ib ketgan yoz allaqachon,
Haroratli nurlar g‘aramin.
Patdek to‘zgan bulutlar hamon,
Hammasini kuzatar g‘amgin.

Qolmasin, deb qorlar ostida,
Quyosh ketgan ko‘klikni terib.
Muzday yellar – qishning sharpasi,
Ketar bunda hozircha erib.

Bulbullar ham jo‘nab qolar tez,
Bo‘lolmasdan bog‘larga bezak.
Mevalarni terib olgach biz,
Terib ketar barglarni kuzak.

1979

ULUG'BEK SAVATI

Yetilib g'arq pishgan ko'k mevalari,
Ulug'bek savatin to'ldirgan, ana.
Tong har choq' nonushta etadi barin,
Zangori bu savat bo'sh qolar yana.

Ertalab quyoshga to'ladi savat,
Nur sochar bamisli ulkan handalak.
"Ziji Ko'ragoniy" bo'lib o'sha payt,
Dasturxon singari to'shalar falak.

To'lin oy polizi – moviytan bo'shliq,
Goh qolar savatda bir tilim hilol.
Ehtimol hilolni qilichday ushlab –
Ustozga o'z o'g'li keltirgan zavol?!

Oyning bir tiligi yaltirar qinsiz,
Ulug'bek savati shamdan to'ladi.
Mevalar yuksakda yashar-da kinsiz,
Shayxlarning ustidan kuladi.

Shayx Xo'ja Ahror uchirgan qushlar,
Qirmiz mevalarni ketolmas cho'qib.
Ali Qushchi har kech avaylab ushlab,
Har birin artadi minorga chiqib.

Ulug'bek savatin to'ldirib butkul,
Huv yulduz mevalar kelar yig'ilib.
Hamma yurtdan ko'ra sog'inadi mo'l,
Ular ikki daryo oralig'ini!

YAQINLIKLAR

Yaqinliklar tag'in yonimda.
Garchi,
Qancha-qancha masofalar ortda qoldi...
Xuddi yor bag'riga bosh qo'yganday,
Tunlari
Yaqinliklar bag'riga bosh qo'yaman.
Eh, yaqinliklar qanday sodiq-a?!

Hech qachon sendan uzoqlashmaydi,
Yuz burmaydi,
Xiyonat qilmaydi.
Avtobus yoki poyezdda qayga jo'nama,
Tashqarida:
Dalalar,
Daraxtlar bo'lib,
Shaharlar,
Odamlar bo'lib
Yonma-yon piyoda chopib keladi.
Tashqarida,
Gul ko'targan do'stlaringdan ham
Avval,
Senga peshvoz chiqadi.
Eh, yaqinliklar qanday sodiq-a?!
Yoring ketsa ham,
Do'stlaring ketsa ham,
Yaqinliklar ketmaydi uzoqlarga.

Hamma siringni aytishing,
Bemalol ishonishing mumkin.
Kechalari sen mazza qilib,
Issiq xonada uxlaysan.
Yaqinliklar esa
Uning atrofida,
Eshiging yonida noqulaygina cho'kadi...
Mana, olis shahar ko'chalarida
Yolg'iz o'zim,
Havo bilan birga yurganday
Temir izlarga,
Tramvaylarga,
Binolarga,
Xullas shovqin-suronlarga aylangan
Yaqinliklar bilan birga
Sayr qilib yuribman.
(Bu yerni ham adashmay
topib kelganini qarang?!)

Eh, yaqinliklar qanday sodiq-a?!.

URUSH LAVHALARI

(Turkumdan)

1. O'zandan oqqan urush

O'qlarning nishoni – onalar ohi,
O'qlar xandaqlardan izlaydi o'lja.
Bir ko'z miltiqlarning ma'shum nigohi,
Boshni ko'tardingmi – oladi mo'ljal!

Onalar xayoli, tungi tushlari –
Hattoki safarbar har kuni jangga.
Tuproqni chaynaydi tankning tishlari,
O'rmonni yamlaydi ochko'z alanga.

Qirq bir, qirq beshinchi yil orasini,
Limmo-lim to'ldirgan o'lim, oh-voylar.
Qirq bir, qirq beshinchi yil orasida,
Jangchilar yo'lini minalar poylar.

Sovuq, izg'irindan jon chekar sitam,
Uylarni shum urush jim tortib olgan.
O'qlar chinqirganda, go'dak ko'ksidan –
Chinqiriq chiqishga ulgurmay qolgan!

Qirq bir, qirq beshinchi yil – ikki qirg'oq,
Sohildan bu soyga boqsang uchar hush.
Yongan tayyoralar, tanklarni biroq,
Xas-cho'pday o'ynatib oqizar urush...

2. Urush izlari

Otamning qo'liga chizgan abadiy,
Urush o'z rasmini, etlarin o'yib.
Endi u yashaydi mudhish kunlarning,
Birini yarador bir tushga yo'yib.

Tog'amning yo'lida momom intizor,
Unga hech umidlar tuyulmas erish.
Lek arvoh tusida yurar baxtiyor,
Shiftdagi qoq nonni rasmim, deb urush!

Onam yuragida bedor jarohat,
Akasin hijroni sog'inchga to'lgan.
Yumshoq yuragiga toshga o'yganday,
Urush o'z rasmini solmoqchi bo'lgan.

Suyantar yurtiga Meyliqul bobo,
Suyangani kabi qo'ltiqtayoqqa.
Oyoqdan ajralgan, besh yil bexato,
Yovni yer tishlatib, turib oyoqqa.

“Yer pishgan” deganday qo'ltiqtayoqlar,
O'tishar zaminni chertib tarvuzday.
Bu yorug' dunyoga yog'och oyoqlar,
Urushning rasmini chizadi – muzday!

3. Piskaryov qabristonida

Bunda yotar:

“Vatan uchun!”, “Xalqim uchun!”

Soʻzlarini

Quchoqlab –

“Oʻlmaymiz!” deb

Janga kirgan jangchilar...

4. Oʻzbekiston

Bir siqim tuproqni tumordek tugib,

Urushga joʻnatdi ona oʻgʻlini.

Oʻgʻlon oʻkinmadi maʼyus, bosh egib,

Zulmat ham bosmadi adil koʻnglini.

Onalar nafrati Gʻarbga tortdi saf,

Qaytardi umidi u yoqdan gʻolib.

Poyezdlar tashidi kunu kechalab,

Tugilgan yurtlarni kiftiga olib.

Yigit oʻq, xandaqlar oralagan choq,

Dudlarda qoraygan lahzada tong ham.

Ul askar dushmanga tashlangan paytda,

Tashlandi tugilgan Oʻzbekiston ham.

Tuprogʻu qabrdan endi armon yoʻq,

Yurt uchun har qachon topshirgay jonni.

Bilardi, yot yerda tegsa hamki oʻq,

Quchoqlab oʻlishni Oʻzbekistonni!

KO'ZLARIM YO'LINGDA

(Turkum)

* * *

Ko'zlarim yo'lingda...
Shu yo'ldan ketganlar,
Qaytganlar,
Avtolar –
Beshavqat bosib o'tadilar.
Zinhor ingramaydi,
Shunda ham ular!
To kelmas ekansan;
Hech kim yig'ishtirib ololmas,
Oyoqlar ostiga qolgan Ko'zimni...

* * *

Oy qalqiydi ariq suvida,
Qalqib oqar bir billur titroq.
Shudringlarda ranglar ivigan,
Ichar gullar ko'z yoshin tuproq.

Soy bo'yida turgan so'zlar ham,
Nuqta qo'yar visolga "Xayr!"
Ajrallishar asta izlar ham,
Tun-kunduzga chap bergan bayir.

O'char bir-bir uylarda chiroq,
Roz so'zlaydi yellarga yalpiz.
Tag'in topmay bir do'st-yaxshiroq,
Kecha bilan qolaman yolg'iz.

* * *

Ering bo'g'iladi she'rimni o'qib,
Seni azoblaydi izlab bahona.
Sen-chi, yolvorasan unga tiz cho'kib,
Deysan: "U men uchun endi begona!.."

Ishonmas! Chorasiz to'yding joningdan,
Boshingga yog'ilar ta'nalar betin.
Men o'lsam, mahrumsan ilk sevganingdan,
U o'lsa, farzanding qoladi yetim...

* * *

Men ketaman.
Aytmay bir so'zni,
Chiqib visol koshonasidan.
Qiynoqlarga otaman o'zni,
O'tib firoq ostonasidan.

Dardu g'amlar tashlar zilday iz,
O'zga in'omlarin tutolmay.
Shod kunlarim qoladi yolg'iz,
Ostonaga birga o'tolmay.

* * *

Bir boshda bitta o'lim,
Niyatingdir qiynamoq.
Bir jonni olgan, gulim,
Ola qol, toqatim toq!

Toshlarni otma zimdan,
Ko'rdim ko'zingda qasos.
Olgin, ol, bisotimda,
Bitta jonim bor, xolos.

O'yganman yuragimga,
Ismingni men bexanjar.
Nigohing ko'kragimga,
Ammo tig'larin sanchar.

Rashk qilib seni ortiq,
Sig'masa hech sarhadga. –
Qasosga bilding loyiq,
Jonim, ol, jonim sadqa!

Ko'zyosh – xato, rashk – xato,
Bir boshda bitta o'lim.
Ko'yingda bo'lmoq ado,
Oh, gulim, qanday so'lim!

HIJRONDAN SO'NG

So'zlolmadik dardlarni to'kib,
Toshday cho'kar o'rtaga jimlik.
Xam aylagay ayriliq yuki –
Endi, endi bu boshlar egik.

Fojiaday tuyular bizga,
Qayta bunday bo'lmoq yuzma-yuz.
Sig'magaymiz ko'zlarimizga,
Sig'mayotir oraga hech so'z.

Ko'z yoshlarim seni deb oqqan,
Chin sevgidan tonmoqlik nechun?
Shoshilamiz xayrlashmoqqa,
Ayriliqqa qaytmoqlik uchun.

1979

DERSU UZALA¹

Barg – odam,
Suv – odam.
Odamdir o'rmon!
Maysalar odamdek eggan boshini.
Daryolar odamdir,
Odamdir qoplon,
Sen egib keltirma shoxlar g'ashini.
Tosh otsang, daryoning ingroq jonida,
Olovga tegishsang tishlab oladi.

Yashaydi tayganing zich o'rmonida,
Dersuning olami.

His – odam,
Ishq – odam.
Odamdir so'zlar!
Iztirob odamdir,
Odamdir bardosh.
Qarangki, odamday tip-tiniq bo'zlar,
Gurs etib qulashdan cho'chigan ko'z yosh.
Men sevgan titroq bor har hayajonda,
Varaqmas, qor kechar titrab qalamim.
Yashaydi serquyosh O'zbekistonda,
“Mening olamim!”

1979

¹ *Dersu Uzala* – V.K.Arsenyevning shu nomli romanining bosh qahramoni. U hamma narsani odam deb ataydi.

QUMDAGI QO'RG'ON

Bolakay, qo'rg'oning buzib ketdi kim?
Qo'rg'oning o'rnida nag'alli bir iz.
Uyingga ketsang-chi, kun issiq va dim,
Saraton qumlarni qovurar yog'siz!

Qumlarga rasmini sen chizgan oftob,
Tepangda kuladi, qilar masxara.
Zilday iz ostida qo'rg'onning shu tob,
Yanchilgan gavdasi tortadi na'ra!

Daryoning kuy kabi xushbo'y salqini,
Yuzingga surkalmas misli yumshoq yol.
Alaming oqimi,
Ko'zing oqimi,
Nag'alli iz bo'ylab yugurar behol.

Nigohing yugurar izlarni bo'ylab,
Qasd olmoq istaydi qo'lingdagi tosh.
Tosh emas, sen qattiq tishlaganda lab,
Ko'zlaring otadi munchoq-munchoq yosh.

Qaytadan qo'rg'onni tiklaging kelmas,
Ketasan uyingga egilib boshing.
Mushtlaring g'azabdan yozila bilmas,
Qo'lingdan tushadi qasossiz toshing!

Qo'rg'oning qotili ko'rinmas aslo,
Izlarin shamollar yalaydi sarxush.
Tinch va haq yuraging bugundan ammo,
Nag'alli izlarga qiladi urush!

1981

* * *

Qirlar senga ko'rinur kichik,
Kichik tortar tog'lar ham juda.
Sen bu holdan ketmaysan cho'chib,
Shaharlar ham shunchaki to'da.

Bulutlar ham bir qora yaproq,
Yer koptokcha kelmas, albatta.
Bari kichik! Duniyoda biroq –
Jinday aybim baridan katta!

1981

BAHOR SOG'INCHI

Qirlar so'zlar: Unutding, Nazar!
Unutding, der yaylovlar yonib.
Asrar meni qo'ynida shahar,
Unutmadim, men seni janub!

Chorvoy cho'pon "Hoy, o, hoylari",
To'ldirgandek Minjir dashtini.
Yuragimning sohillariga,
Uriladi Qashqa toshqini.

Sog'inchlarim tog'lar misoli,
Kengliklarga to'ymaydi boqib.
Oftob – ko'kning dumaloq soli,
Zangor suvda bormoqda oqib.

Unutmadim, qishlog'im, seni,
Asrar, axir, qo'ynida shahar.
Baxt singari quchmoqda meni:
Do'stlar, she'rlar, oqbadan sahar.

Sevgi quchdi, quchdi yashillik,
Bahor quchdi Toshkentni mahkam.
Ilk sevgilim dilda yashar tik,
Lablarimda qishloq nomli ta'm.

Goho ta'na toshlarin otar,
Taqdirdagi sevgisiz XATO.

Hamdam bo'lib she'rlarim qator,
Sevinch-surur etadi ato.

Unutmadim, men sizni, qirlar,
Yaylovlarim, unutmadim hech.
Ko'klam quchgan ozod bag'ringiz,
To'ldirmoqda xayolimni zich.

Maysalarning, yellarning mehri,
O'tmoqdadir balki silashib.
Maktublarim quyoshning qilday,
Nurlariga borar ilashib.

Gala qushday, uyg'ongan ko'kda,
Qah-qah urar bulutlar uchib.
Xayollarim hur bahor kabi,
Qishlog'imni yashaydi quchib!

1981

SOMON YO'LI

Somon yo'li. Bosilmaydi bu yo'ning changi,
Uxlamaydi o'tib ketgan karvonlar zangi.

Kipriklarim nayzasiga ilingan osmon,
Shu tig' bilan o'rtasidan tilingan osmon.

Yulduzlar-ku olov to'yoq tevalar izi,
Ko'zlarimni ochtirmaydi changlari to'zib.

Yulduzlarning yon-girdida bo'shliq huvullar,
Yutmoq bo'lib bu sahroda bo'ri uvillar.

Kipriklarim nayzasida ingraydi osmon,
Naq ustimga qulamoqchi cheksizlik shu on.

Somon yo'li surat yanglig' qoqilgan ko'kka,
Ikki uchi ufqlarga sanchilgan tikka.

1981

KATTALAR

Biz berdik har qachon kattalarga yo'l,
Yoshi ulug'niki uylarning to'ri.
Kattalar uzatdi oldin bizga qo'l,
Oyoqda tik qo'ymay keltirdik so'ri.

Guringda tingladik ularni jimjit,
Izzatin keltirib suzib turdik choy.
Kirmadi dimoqqa hasad degan hid,
Ularga bo'lganda: bolish, yumshoq joy.

Ularning hurmatin ayladik bajo,
Bizlardan oldinda yurdilar beshak.
O'zlarin nuroniy o'tmish deb ammo,
Bizlarni doimo bildi kelajak.

Kattalar oldinda yurdilar dadil,
Ortidan ergashdi kelajagi – biz.
Oldinga o'tishga hech qo'ymadi yo'l,
Keksalik ularni quchdi shubhasiz.

Biz o'tmish yo'ymadik hech birin sira,
Yo'l boshchi ayladik kelajak kabi.
Kunlarni bizlarga etgan bokira,
Janglarda ularning jangovar safi.

Duch kelsa jim qo'ydik ko'ksimizga qo'l,
Har bitta yo'rig'in angladik ziyrak.

Eh, berib har qachon kattalarga yo‘l,
Safida qoldirib qo‘yibmiz siyrak!

Urushga kirgandek baxtimiz uchun,
Yo‘l bermay bizlarga, o‘limga kirdi.
Ajalning o‘qiga tutgancha ko‘ksin,
“Kelajagin” asrab oldinda yurdi.

Ularni ayadik ko‘z qorasidek,
Ular ayamadi o‘zlarin bizga.
Oldinda yiqilib jon berganda tek,
Yosh bo‘lib ilindi ko‘zlarimizga.

Ular istamadi qolmoqni keyin,
Yo‘l berib qo‘ymadi bizlarga bilmay.
Yillarga, baribir, bo‘lmadik bo‘yin,
Tobutni tutqazib, etsa-da zilday...

Biz berdik har qachon kattalarga yo‘l,
Gurungin tingladik jimjitu xushtor.
Oldiga tushmoqqa urindik nuqul,
Ular-chi o‘tkazmas,
Ular-chi hushyor!

1981

* * *

Kulgingga taqlidlar qilmoq bo'lar oy,
Va lekin topmaydi Toshkentdan seni.
Sog'inib u sho'rlik bular oxir yoy
Qaysi bir tosh tekkan ko'ngilday sinib.

Negadir seningsiz bu shahar bo'm-bo'sh,
Sen ketgan kundanoq oy ham yarimdir.
Janubga uchdingmi yo bir misli qush?
Sevgilim, deguvchi tillar ham jimdir.

Yulduzlar yuzida kulgingning izi,
Seni olib ketgan qaysi baxtli yo'l?
Ko'p qo'llar toliqmas surating chizib,
Yo'laklar yig'idan bo'lmish jiqqa ho'l.

Quyoshning "oh"idan qizigan samo,
O'ziga izlaydi namxush bir salqin.
Hech soya axtarmay oshiqlar ammo,
Yer chizib nomini etarlar talqin.

Yo'llarga yozilgan "Sevgilim" so'zin,
Daraxtlar o'qiydi tik qaddin bukib.
"Sevgilim" so'zlari naqadar uzun,
Oftobning ko'zlari toliqar o'qib.

Tunda oy yoritsa yo'llarni chandon,
Yulduzlar hijjalab o'qir ismingni.
Hozircha topolmas O'zbekistondan,
Ularning hech biri sening jismingni!

1982

* * *

Sokin tuyg'ularing qilar g'alayon,
Qiyning, ulug'vor hislarni siylab.
Yo'lingda, ko'zingda bo'lsam namoyon,
Yolg'on quvonchlarni o'tasan kuylab.

So'ngsiz g'amlaringni mendan yashirib,
Kulasan, hamnishin do'stlaring bilan.
Alamlar ko'ksimga kelar bosh urib,
Hech qasos olmaysan so'zlaring bilan.

O'zgarlar qoshida kulasan befarq,
Begona nigohlar silar sochlaring.
Soxta sevinchlarga bular go'yo g'arq,
Kiprigingga qo'ngan qayg'u yoshlaring.

Birovlar so'zlari qitiqlar keskin,
Birovlar nigohi to'ymay o'padi.
Otello singari ingrayman miskin,
Kunlar yonginamdan befarq o'tadi.

Anglayman, atayin tabassuming – o'ch,
Intiqom – bu yolg'on baxtiyorliging.
Ne qilay, o'shandoq kelaversam duch,
Baxt bilan to'ladi go'yo borlig'ing?

Misli yomg'ir kabi yog'ilar kulging,
Kulasan ustimdan. Peshonamda ter!

Sen kulib ustimdan baxtiyor bo'lding,
Ul og'ir kulgingdan bukchayadi Yer.

Qasoslar olasan beso'z, beimo,
Boqaman sochilgan hushimni to'plab.
Vujudim, qo'llarim qaltirar ammo,
Titroqlar to'lqinin ichaman ho'plab.

Qoshlaring – noravon taqdirga so'roq,
Izlayman yo'qotgan kunlar nurini.
Tushlarimda to'yib ichaman, biroq,
Ko'zlaringdan oqqan soylar sho'rini!

1981

* * *

Gunohkor atadim o'zimni har chog',
Yashadim nomingga yuqtirmasdan gard.
Bedor borlig'imni kemirdi charchoq,
Yo'limiz bir bo'lmas, hanuz bu yo'l – fard.

O'zimni koyidim nohaqdan shunday,
Haqsizlik jismimni tashladi to'lg'ab.
Ismingni yod etsam, sen deding shunda:
– Kel, qo'ygin, nomimni yurmagin bo'lg'ab!

1981

QO'SHIQ

Oh urdirma, oh ursam,
Tog'lar toshi qulaydi.
Yolg'iz borsam, yor seni,
Qashqadaryo so'raydi.

Sensiz yellar o'raydi,
O'raydi-ku yo'limni.
Holimni kim so'raydi,
So'nik ko'rsa fe'limni.

Baqaterak, jon terak,
Xo'p toliqdim, bo'l, tirgak.
Kelinim bir ko'ray deb,
Onaginam jonsarak.

E'zozga zor bu tuproq,
Sog'inchlardan tirnalar.
Olislarga uchadi,
Qarang, elchi turnalar!

Baland Hisor past bo'lib,
Shosh suluvin ko'ray, der.
Yolg'iz borsam, yor seni,
Qashqadaryo so'raydi!

* * *

Yashillik yig'ilgan ariq bo'yiga,
Sekin shivirlaydi biyron toshqini.
Men esa yuribman sevgi kuyida,
Ko'krak – yuragimning mangu tosh qini.

Daraxtga suyandim faqat bir o'zim,
Xotiralar oqar ariqdan go'yo.
Shamollar supurar tekis yer yuzin,
Koptokday yorilar tap-tarang dunyo.

Xiyonat qildi goh bir xil do'stlarim,
Og'ir kunlarimda ketdi beparvo.
Bo'g'ildi dunyoga kelgan hislarim,
Goho sof vijdonga yetmadi havo.

Jonim, kipriingga qo'nmadimi nam,
Kiprikday daraxtlar soyning posboni.
Yonimda sen kamsan, ba'zi do'stlar kam,
Tepamda cho'zilgan Piskent osmoni.

Top-toza og'ushda orom saqlar jon,
Tark etdim g'iybatlar to'la havoni.
Mana, bu ariqda oqmoqda hamon,
Dildagi azobning chimdim davomi.

Odamlar deb yondim, so'ngra oldim tin,
Yuragim bosmadi tig'dor munglarni.

Sezdimu dunyoning o'tkinchiligini,
She'r bilan to'ldirdim o'tgan kunlarni.

Yuragim eshigin lang ochib har chog',
Yupanmoq bo'lgandim, hayhot, go'zalim.
Boshimga savdolar keltirdi, biroq,
Har kinga dil ochib aytgan so'zlarim.

Nomimni ming asrab, goh ko'rdim qaro,
O'shanda chorasiz bezdim dunyodan.
Bugun sof nafasli dalalar aro
Shahardan berkinib tashlayman qadam.

Xotiralar oqar ariqdan tinmay,
Do'stlar deb yondim men, qattiq kuydim men.
Ba'zida hech biri qolsa tushunmay,
Beparvo dunyodan rosa to'ydim men.

O'shanda umrimga qo'ndi hazinlik,
Kimsasiz joylarni istadim dildan.
Sen esa olissan!.. Qarshimda kenglik,
Men uchun har bir kun tuyuldi kuldon.

Yashillik yig'ilar ariq bo'yiga,
Qurigan sayhonlik bag'ridan qochib.
Men esa yashayman zamin ro'yiga,
Ko'ksimda qiynalgan she'rlarni sochib!

1981

NOMA'LUM OVOZ

Bir ovoz uzoqdan chalindi tunda,
Qanaqa ovoz u? Emasdi iliq.
Nimadir ko'ksimni tirnadi shunda,
Noma'lum tovushda iltijo to'liq.

Yashashdan bo'ldi yo kimdir norozi,
O'q yedi yo o'lja axtargan jonzod.
Bilmadim, u ovoz nening ovozi,
Jon berdi uzoqroq qilolmay faryod.

Nogahon savdodan biror sho'rlikning,
Qoldi yo so'ng boshqa ovozi chiqmay.
Shuningdek, bo'lsa-da atrof shuncha keng,
Shu tovush ko'ksimga qadaldi o'qday.

Qanaqa ovoz u? Tinch qo'yimas toki,
Nega u etmoqda dilimni zada?
Bevafo otasin yod etib yoki,
Go'dagi chinqirdi ilk bor deb "Ada!"

Qabriston tomondan keldimi sado?
Bilmadim, bu kimning muxtasar ohi.
Odiljon do'stimning ovozi yo?
Ehtimol, chaqirdi uning arvohi.

O'zga yor vaslini men qilib xayol,
Shirin bir og'ushda yurganimda jim.

Ushbu xiyonatdan sen topib zavol,
Alamdan qichqirding yoki, ilk sevgim!

Ming bitta noma'lum nomlar o'sha chog',
Ruhimda charx urib qilmoqda parvoz.
Fikrimni band etdi, baribir, uzoq,
Qaydandir chalingan shu qisqa ovoz!

1981

TUVAKDAGI GUL

Tashqarida qushlar charx urib uchar,
Ko'rinar daraxtlar orasidan yo'l.
Osmonda bulutlar karvoni quchar,
Oynadan boqasan, tuvakdagi gul!

Gulzorlar ichadi oqqan suvlarni,
Shabnamlar to'kilar barglaridan duv.
Kuzatib yashaysan har kun ularni,
Senga-chi, sarxumda keltirishar suv.

Quyoshning nurlarin ichmaysan to'yib,
Qaddingni tik tutar vatansiz tuproq.
Ko'p qo'llar bandlaring silaydi so'yib,
Tinimsiz o'padi osig'lik chiroq.

To'yib erkalolmas shamollar birrov,
Qilmoqchi bo'lsa gar quyunlar zarda.

Deraza qanoti berkilib darrov,
Parcha tashqariga tortilar parda.

Seni avaylaydi har kim beaded,
Barglaring ko'klikka gar tursa to'lib.
Avaylar shohlaring yemasin deb lat,
Istamas shamollar ketishin yulib.

Sovqotsang, deraza qanotin yopar,
Olaming uy ichi. Besh qo'lday tanish.
Sen tomon oshiqib na ariq chopar,
Bulbullar ishqingda qilmaydi xonish.

Isyonsiz fursatlar ulg'aytar seni,
Yaproqlar yozmagin oftob quchidan.
Sovuqla kurashib o'lgan gullarni,
Kuzatib qolasan uyning ichidan!

1981

BEGIMQUL BOBONING AYTGANI

O'g'lim, supurgini qo'ymagin suyab,
Tayoqlar uzalib yotsin yer uzra.
O'shanda ularning orzusi ro'yob,
O'shanda har bir uy g'ussadan o'zga.

Har bitta narsaning bordir o'z qadri,
Kunlarning donasin yashaymiz hatlab.
Supurgi dong qotib uxlagan payti,
Jon o'g'lim, ustidan o'tmagin hatlab.

Hayot qutisida liq istiqomat,
Azob bor, quvonch bor baland-pastida.
Tayog'u supurgi – bu shodlik, omad,
Ular hech qolmasin oyoq ostida.

Bosh suqmas hech kimning nonu oshiga,
Har doim quvonchu g'amingga sherik.
Gar kulfat tushdimi inson boshiga,
O'shanda kunlarda ular turar tik!

1981

* * *

O'qirmikan baytlarim,
Yor uchun yonib bitsam.
She'rni takror qaytaring,
Agar hayotdan ketsam.

G'am-g'ussaga qo'yib had,
Netardi, yorga yetsam.
Meni kechir, muhabbat,
Agar hayotdan ketsam!

Bo'lmadi dildor rozi,
Hadsiz qonlarni yutsam.
Achinmang, qilday ozib,
Agar hayotdan ketsam!

Baxtdir, yolg'iz sevgimni,
Tuproqqa qarzsiz eltsam.
Yig'latarkanman kimni,
Agar hayotdan ketsam!

Parvo qilmadi zora,
Yor nomin takror etsam.
Eslarmikan bir bora,
Agar hayotdan ketsam!

1981

* * *

Ketyapsan, odamlar o'tar yoningdan,
Ketyapsan, ularni goh sezmay, sezib.
Endi sen yashaysan hayotda chindan,
Nazar deb atalgan nomlardan bezib.

Sevgiga xayrixoh tuyg'ularingni,
Begunoh dilingda qilasan ta'qib.
Tushga liq tolebaxsh uyqularingni,
Tashlamoq istaysan qog'ozday yoqib.

Qay birov kuylasa sevgi haqida,
Shu yorqin kuylarga tuyasan nafrat.
Poyonsiz g'azabdan o'zing haq juda,
Bugun sen o'zingga etmaysan shafqat.

G'azablar bag'ridan sen qazib qabr,
Shu tirik jismimni tashlaysan ko'mib.
"Sevaman!" so'ziga qilolmay sabr,
Ketayapsan yorug'da ko'zlaring yumib.

Sevaman, deb quchgan umrimni oxir,
O'zingdan haydading tutolmay yaqin.
Nomim ham tilingni etmoqda taxir,
Lovullab yonguvchi dilingda salqin.

Birovlar gunohin hukmi chiqib haq,
Ishonching ustidan tashladi chizib.
Endi sen yashaysan hayotda chindan,
Nazar deb atalgan nomlardan bezib!

1981

ONAMGA MAKTUB

To'lib turar edi uyimiz, ona,
To'polon qilsak gar koyirding bizni.
Boshimiz silarding zum o'tmay yana,
Istarding, axir, tez o'sishimizni!

Bo'y cho'zdik kun sayin oftobga qarab,
Bunday sust ulg'ayish senga edi kam.
Va bir kun ko'nglingni quchdi shavq, sharaf,
Avvalo ulg'aydi eng katta opam.

Sen esa quvonding bu baxtdan cheksiz,
Birinchi ulg'ayish keltirdi sevinch.
Va lekin hasadgo'y sovchilar, esiz,
Bu baxtni qo'yimadi o'z holiga tinch.

Ilk orzung – tantana boshlandi tezda,
Bizni tashlab ketdi opam ulg'ayib.
Opamsiz uyda sen ko'nikkan kezda,
Kichigi ulg'aydi sochlarin yoyib.

Zum o'tmay to'y bo'lib kichik opam ham,
Qoldirdi bu to'liq uy ichini bo'sh.
Ularni sog'inib ko'zga olding nam,
Seni ko'p cho'chitib qo'ydi ulg'ayish.

Qanoting ostidan olis shaharga,
Bir kuni ulg'ayib men ketdim uchib.

Ukamlar ham uchdi uzoq yoqlarga,
Bu xil ulg'ayishdan qolsang ham cho'chib.

Endi sog'inamiz dil tortib xira,
Ba'zan ulg'ayishni ayblab barimiz.
Uchrashur sen bilan bizlardan ko'ra,
Ko'proq biz jo'natgan maktublarimiz.

Yo'nalur biz sari zafarlar izmi,
Goho ko'p yutuq ham tegadi g'ashga.
Ulg'ayish chorladi diydorga bizni,
Va lekin yo'l qo'ymas birga yashashga.

Xayollar uyida uchrashib birga,
Goh panoh topamiz tungi tushlardan.
Mehrimiz aytamiz bir-birimizga,
Bekinib beshafqat ulg'ayishlardan!

1981

TINISH BELGILARI

Tinish belgilari, siz na gap, na so'z,
Hatto bor emassiz alfabitlarda.
Ammo ko'p kelimiz sizga yuzma-yuz,
Har bitta kitobda, insho, xatlarda.

Goh qitmir jumlar uzaymoq bo'lsa,
Bir kichik nuqta ham qo'yar to'xtatib.
Qalamlar qog'ozdan olgan payt bo'sa,
Siz ham tug'ilasiz ildiz-barg otib.

Jumlar charchoqdan uf tortsa uzun,
Oq bekat bo'ladi hilolvash vergul.
Baqiroq so'zlarni to'xtatmoq uchun,
Mansabdor, tik undov juda kelar qo'l.

Kamtar, pok gaplarga shartmi xushomad?
Ularni egilib to'xtatar so'roq.
Qavslar ichida so'zlar rostlar qad,
Uyqudan turmovchi tire – bu firoq!

Bo'lmagan singari alfabitlarda
Qizg'in gurunglarda hech o'rningiz yo'q,
Sizlarni o'rganib ulkan shaharda,
Ko'plab fan nomzodi bugun yashar to'q!

Huv anov yosh yigit qaytar boshi xam,
Oliy dargoh mehrin etmadi ato.
Inshoning har so'zin u yozib bekam,
Uch-to'rtta verguldan qilibdi xato.

Goh keskin olmoqda norozilik tus,
Isyonlar bo'lmoqda bugun siz sari.
She'ridan haydadi bilib daxlsiz,
Hattoki zabondosh turk shoirlari!

So'zlarga tayanib qurmoqdasiz kun,
Kitoblar bag'rida bo'lib olib jam.
Sizga joy bermadi oqibat bugun,
Sarbast she'rlaridan Rauf Parfi ham.

Agar she'r o'qisak keng davralarda,
Atayin bekinib turasiz eldan.
Oynai jahon va radioda har dam,
Qog'ozda borsizu tushasiz tildan.

Aytilgan qo'shiqqa bo'lolmay yo'ldosh,
Bilinmay qolmoqda "Tirnoqlar" o'rni.
Eh, oxir oshiqlar ko'tarmoqda bosh,
Bilolmay uch nuqta yashirgan sirni...

Tinish belgilari, har bir yozuvda,
Tonmaymiz, kamtarin xizmatingiz bor.
Ne uchun sizlarni oqizmoq suvda?
Har xil isyonlarga emasman iqror!

Sezaman xatlarda taftingiz kuchin,
Qalamlar yozgan payt oladi yodga.
O'xshaysiz: jon chekib odamlar uchun,
Nomlari tillarga tushmagan zotga!

1981

SEN QAYTMASANG

Netay, sen qaytmasang, boshqa choram yo'q,
Bilaman, befoyda hamma kechirim.
Tilagim: sevgidan, baxtdan yasha to'q,
Men o'tay kunlarni yolg'iz kechirib.

Biz yurgan yo'laklar endi sog'insin,
Baxtiyor izimiz, mayli, qolsin toq.
Moviy osmonga ham tunrang dog' insin,
Ne deyin, o'zingni sen tutgach yiroq?

O'limdan naqadar og'ir bo'lsa-da,
Eggandim yigitlik g'ururimni tek.
Baridan, baridan bo'lmadi foyda,
Qo'rganman endi bor umidlarga chek!

Sen meni bilmog'ing ekan ko'p qiyin,
Xo'rlandim. Hammasin tutgayman ma'zur.
Sog'inib yashayman, baribir, keyin,
Vidolar ayturman, na chora hozir!

Agar sen qaytmasang bo'lmayin to'siq,
O'zgaga yo'l olsang, baxtga bo'l ega.
...Ko'z yoshlar, dunyomni qo'ydingiz to'sib,
Bilmayman, bunaqa qilyapsiz, nega?

1981

KO'MILGAN YOZUVLAR

*Shahrisabzning G'elon qishlog'idan topilgan
qabrtoshlaridagi yozuvlar hech bir lat
yemasdan turibdi ekan.*

Odatda o'lganlar ko'milar mudom,
Jim motam tutadi shunda yosh-qari.
Yolg'izlik, sovuqdan qo'rqibmi bu dam,
Tuproqqa kiribdi qabr toshlari.

Marhumdek ko'milgan yozuvlar, yo Rab,
Serhazm tuproqda ketmabdi chirib.
Ko'rganlar ishonmas marmarga qarab,
Arabiy yozuvning hammasi tirik!

Sharq hidi gurkirar marmar toshlardan,
Kaftida yozuvlar ado bo'lmabdi.
Kalxatdek bulutlar to'kkan yoshlardan,
Xayriyat, musiqiy bu hid o'lmabdi!

Mana, dimog'imga urilar shu bo'y,
Dilimdan quvilar har qanday g'ashlik.
Nogahon mo'jiza bergan kabi ro'y,
Hidlayman, bunchalar xushbo'ysan, mashriq!

Toshlarda chuvalib yotibdi shundoq,
Sharq tinglab o'rgangan aruziy hasrat.

Ming bitta nizo-yu yovlardan biroq,
Mashriqni yer bag'ri qolibdi asrab.

Oxir bo'y ko'rsatdi yorug' jahonga
Ko'milgan yozuvning bor umidlari.
G'elondan taralur bugun har yonga
Ona yer asragan Sharqning hidlari!

1981

* * *

Ko'zyoshlarim qo'nar yerga erinmay,
Yuragimga botgan tunning izlari.
Menga talpinishga qo'yding urinmay,
Ismingga aylandi bari so'zlarim.

Tor qalpoqday sig'may boshimga osmon,
Quyosh o'tgan yo'ldir ul somon yo'li.
Dardingda o'rtanmoq bunchalar oson?
Hanuz quvonmoqqa yetmaydi qo'lim.

Kipriklaring – qaro ko'zlaring nuri,
Nigohing men tomon endi cho'zmas bo'y.
Shunday bo'm-bo'sh yotar qalbimning to'ri,
Kel, bo'm-bo'sh bu to'rga qadamingni, qo'y!

Oyog'im ostidan dumalaguday,
Yagona panohim – ko'm-ko'k sayyora.
Muallaq bo'shliqda so'ng qandoq chiday,
Zaminsiz bo'lurmi umrim ovora.

Men sari cho'zmagay, nahot, qalbing kul,
Manzil emasmanmi vaslingga sening?
Noma'lum yoqlarga olmoqdaman yo'l,
Biroq yurtdan ketmas oyog'im mening.

Qochib ketolmayman o'tli hislardan,
Bu bevosh girdobga yashayman tutqun.
Kechasi tiyra Tun yurgan izlardan
Baribir, axtarib topmayman uchqun!

Ichaman g'amlarni! Qalbidir qadah,
Vujudim – eng achchiq sharob to'la xum.
Ustimdan baxtsizlik qilmoqda mazax,
Bu kunga qo'ymagin, qaydasan orzum!

Bugunning folsifat oynagi bilan,
Taqdirimda ko'rgim ma'sud chog'ingni.
Ko'zim, quloqlarim aslo olmas tan,
Birovning bag'rini joy etmog'ingni!

Qara, ko'z yoshlarim charchamas tomib,
Axir, yuz burmagan sendan ham armon.
Sevgidan ro'y-rost yashadik tonib,
Qandaydir xatolik tufayli har on.

1981

* * *

Senga ochdim qalbimdan qabr,
Ichida yo'q ammo jasading.
Bu dargohda kutdim besabr,
Sof kunlaring qo'zg'ar hasadim.

Muhabbatu sog'inchlarimni,
Tuproqlarga ko'mdim imkonsiz.
Vujud nomli tobutda endi,
Armonlarim yotibdi jonsiz.

O'zga uyda, o'zga og'ushda,
Sen yashaysan baxtiyor, tirik.
Haykaldirsan xayol va tushda,
Chalay desam rubobim chirik.

Yillarimda – yoz, kuz, sovuq qish,
Bahorim yo'q! Titraydi et-lab.
Ko'chib tushgan undan katta g'isht,
Har ko'klamni o'taman chetlab.

Men axtargan baxt islari, ha,
Yot hovliga turgay sochilib.
Yurak otli mozoring esa,
Jasadingsiz yotar ochilib!

1982

SIM YO'LLAR

Sim yo'llar oqadi mudom yonma-yon,
Saf tortgan yog'ochlar ularga bekat.
Pastida yer – qirg'oq, ustida – osmon,
Poyida bo'y cho'zar har bitta ko'kat.

Havoda muallaq bu sim yo'llardan,
Erta-kech betinim so'zlar qatnaydi.
Jim qalqib o'tadi daryo ko'llardan,
Shu'laga urilib goho chatnaydi.

Sog'inchlar qatnovi tinmaydi sira,
Telefon tilidan olasan o'qib.
Ilonday sudralgan hasratlar esa,
O'sha sim izlardan ketmagay chiqib.

Muhabbat sharhlari hayqirib oqar,
Oqizmay yetkazar so'zlar quvuri.
Bir muyush nogahon duch kelsa agar,
Simlardan chetlamas lablar shiviri.

Sim izdan chetlamas yurak sirlari,
Shamollar har yonga yubormas sochib.
Mabodo qizdirsa quyosh nurlari,
Yelpiydi xushsoya daraxtlar sochi.

Jo'nar har manzilga ikki sim yondosh,
Oqadi bu rohdan quvvatu so'zlar.
Ikki yo'l qo'sholmas bir nuqtada bosh,
Ularning vaslisiz har xona muzlar.

Chiroqlar ikkisin yo'lin qo'shadi,
Jiringlar ularni qo'shib telefon.
Havodir – muallaq simlar to'shagi,
Poyida – yer qirg'oq, ustida – osmon.

Juft simlar uzatsa bir-biriga qo'l,
O'rtada o't chaqnar, gapirar so'zlar.
Asrimda tiklanib o'sha ikki yo'l,
Bu qalbdan u qalbgga tinmay yo'l izlar.

Sim yo'llar yaralib xona, uylarni,
Tark etdi uylarni dudfe'l jinchiroq.
Go'yo ostanangni shundoq bo'yladi,
Bo'lsa bir-biriga qaysi kent yiroq!

Choparlar ot qo'yib o'tgan yo'llarda,
Uzun tun, kunlarning yalqov to'zoni.
Ulovni bilmaydi bizning yillarda,
Ming tilni oqizgan so'zlar o'zani!

Izg'irin muzlatgan shu roh nayida,
Sovqotmas yurakning issiq so'zlari.
Yer-ko'kka tegmagan simlar soyida,
Quvonchlar hayqirdi, g'amlar bo'zldi.

Bu juft sim – asrimning qontomiridir,
Tok va so'z oqimi – qonidir ya'ni.
Joyidan robotday ko'zg'alar hozir,
Hayiqmay bossangiz sirli tugmani!..

1981

BEKINMACHOQ

Chuqurliklar, devorlar orti,
Zab joy edi bekinmachoqqa.
Bo'lib olib shunda teng yorti,
Ajralardik biz ikki yoqqa.

Bir-birimiz topardik izlab,
Quvlashardik halloslab yana.
"Raqib"larni sotmasdi bizga,
O'z bag'riga yashirgan pana.

Sira parvo qilmasdan shomga,
Burchaklarga bo'lardik g'oyib.
Tushib tashvish atalgan dogma,
Izlar edi onamiz koyib.

Maftun edik yiroq-yiroqqa,
Va dillarda orzular tig'iz.
Har kun quvnoq bekinmachoqqa,
Dil bergandi bolaligimiz!

Ra'y bermasdik dunyo dardiga,
Befarq edi issig'i, muzi.
Oxir baland yillar ortiga,
Bolalikning berkindi o'zi.

Bir jiddiylik quchdi dillarni,
Yana tortdi xayolu hislar.
Panasida qoldi yillarning,
Bekinmachoq o'ynagan do'stlar.

Olis shahar oldi bag'riga,
Boqdim sevgi yo'liga mushtoq.
Sog'intirdi o'z diydoriga,
Ko'zlarimdan berkingan qishloq.

Tarqalishdik anglagach o'zni,
Ketdik bizlar har yon bosh urib.
Cho'ng yiroqlar bir-birimizni,
Devorlarday qo'ydi yashirib!

Qoldirgancha o'zimni yolg'iz,
Iqror bo'lmay sevgi shartiga.
Jim berkindi tolei ol qiz,
Tog' haybatli firoq ortiga!

(Marhum do'stim, ayt, jimsan nega?
Seni so'rar orzumiz har gal!)
Qah-qah urar o'z panasiga,
Odiljonni berkitgan ajal!

Kimdir menga kin, zarda saqlar,
Ko'zlarida yashirin ta'na.
Kattalarbop bekinmachoqlar,
O'zi tomon chorladi yana.

Do'stlar, sizni sog'ingan chog'da,
Sof o'yinning xayoli qiynar.
Oh, bugungi bekinmachoqda,
Men suymagan odamlar o'ynar!

RUHSIZLIKDA

Men bugun sig'madim o'z yuragimga,
Zil kuyday oqaman o'zansiz, soysiz.
Men bugun sig'madim o'z yuragimga,
Quvilgan ruhimday yuribman joysiz.

Yomg'irlar savalar, kuydirar oftob,
Asabiy mushukday tirnaydi ayoz.
Xuddi men olamda ayovsiz koptok,
Hasratlar teranu quvonchlar sayoz.

Men bugun sig'madim o'z yuragimga!
Oqmadim bandida hayqirib qonday.
Yuragim, bir kecha joy bergin menga,
Keng, saxiy eding-ku O'zbekistonday!

Bu gal ham yuragim qilmadi qabul,
Bag'riga g'ussalar sig'adi takror.
Meni tashqarida so'kib, savar do'l:
– Tashqaridan ketgin, tashqari ham tor!

Bo'g'otlar asrolmas o'z panohida,
Bo'g'otsiz yo'l uza yuraman daydib.
Dildirab, qaltirab yana ohista,
Yuragim yoniga kelaman qaytib.

Yolvora boshlayman:

– Yurak rahm qil,

G'ussalar bag'ringda holimga kular.

O'z ona tiling-ku men so'zlagan til,

Bu tilga bemalol tushunsang bo'lar?!

Nega tushunmaysan? Quloq tut birpas,

Men bilan millatdosh erursan sen ham...

Yurak qo'zg'aladi joyidan bexos,

Yurak lom-mim demay jo'naydi ildam.

Hadsiz savalaydi tag'in yomg'ir, qor,

Fasllar ayovsiz dag'dag'a solgay.

Muz bo'lib qotaman sovuqdan zinhor –

Yuragim qo'ynida isina olmay!

22.08.1980

UY

Devorlar turibdi etmasdan qimir,
Tepamdan egilar mushfiq osmon-shift.
Hadeb o'tayapsan yonimdan, umr,
Bir dam o'z holimga qo'yasanmi? Uf-fl..

Kamtar uy ko'ksida men – yoniq yurak,
Devorlar kaftida qo'yganda siqib,
Botirning qalbiday shunda, ey ko'krak,
Namxush tashqariga ketaman chiqib.

Va mensiz qolasan huvillab, sen uy,
O'lasan! Murdangni qo'ymaydi hech kim.
Shomgacha yuraging ko'rsatmaydi bo'y,
Quhog'ing notavon qabr kabi jim.

Qaytaman! She'r o'qib hayqirgum ortiq,
Ko'ksingni yorguday bo'laman chindan.
Uy! Oxir arslonday bir na'ra tortib,
Uzoqlarga ketib qolasan mendan.

Sen qochib ketasan she'rlarim bilan,
Qay qishloq kaftiga qo'nasan qushday.
"Omon yashayapsanmi sirlarim bilan?..
Maktublar yozaman tugilib mushtday.

"Omon yashayapsanmi, soddadil uyim?
Men esa izlayman sen uchun shavkat.

Mabodo yoningda cho'zgancha bo'yin,
To'kmadimi, aytgin, qay bir uy savlat?

Yurak bo'lolmadim o'zga uylarga,
Seni sog'inaman. Sen – saxiy, sara.
Senday quchog'ini ocholmadi keng,
Meni ko'p qarzlarga qo'ygan ijara!"

...Nomsiz qo'l sochimni silaydi sekin,
Quyoshning qo'llarin ushlayman. Issiq!
Ijaradosh do'stim to'satdan lekin,
Suyunchi so'raydi entikib, intiq.

– Nima gap? Ayta qol?!

– Kelibdi uying!...

Eshikka otilib chiqaman nurday.

"Gunohkor" uyimning darchalaridan,

Ko'z ashki dumalab tushardi durday.

Hapriqib bag'riga bosadi meni,

Uzrlar sahniga so'ng kelar boshlab:

– Endi she'r o'qisang, hech qachon seni,

Ijara uylarga ketmayman tashlab!

07.09.1980

* * *

Yaproqlar urishar oyog'imga bosh,
"Ketmaymiz!" deyishib so'raydi najot.
Daraxtlar va bog'lar oldirishar soch,
Shu'lalar singari sarg'ayar hayot.

Behuda o'tkazgan fursatlar esa,
Arvohdan qo'rqitib endi qo'ymas tek.
Yaproqlar ingrog'i,
Sal shamol essa
Ko'ksingga qadalar Dantes o'qidek.

Uchgan turnalarni kuzatsang sekin,
Oyoq izlariga o'xshaydi, qara.
Qay bir muhojirning izlari bukun,
Go'yo yurt ustida tortadi na'ra.

Ochiq derazamdan mo'ralaydi kuz,
Iliqlik ko'ksiga urilar sarin.
Xazon etolmasdan xo'p chekar afsus,
O'rol Tansiqboyev manzaralarin.

Odamlar ko'zida yashnaydi bahor,
Dilida jilg'alar oqar tin olmay.
Kunlari o'rikday gullaydi takror,
Kuz sarson ularni bargdek yulolmay.

(O'lkam, xazonmassan kuzda ham sira,
To'kilib bitmaysan yaproqlarsimon.
Quyosh ham hozircha kulsa-da xira,
Bahorga qorishgan tuprog'ing omon!)

O'z ona yurtida tug'ilgan inson –
Singari, kelganda shamollar xushxon.
Yaproqlarni quvib yurti – bog'lardan,
Bu bo'm-bo'sh maydonda tin olar shamol.

25-28.03.1981

ODAM

Eng avval olamga kelgach beshikda,
Qutladi: nur, osmon, rang-barang gullar.
So'ngra u yangradi g'amda, qo'shiqda,
Oldida buralib yugurdi yo'llar.

Goh borar manzilning olis vasliga,
Bir zumda samolyot, poyezdda yetdi.
Mashinalar serob olamdan esa,
Imillab suzguvchi tobutda ketdi.

BOLALIK PULLARI

“Ota, daftar olay besh tiyin bering?”
“Jon ota, kinoga bering o’n tiyin?”
Bu pullar vaslidan ketardim erib,
Bu pul ko’p narsaga yetardi keyin.

Jajji sevinchimga bu pul yetardi,
Hadeb tiqar edim cho’ntagimga qo’l.
Daftar ham, qalam ham olish bitardi,
Shunda ham, eh ortib qolardi bu pul!

Daftar olib berdi shu chaqa pullar,
Xotirjam almashlab uni o’ziga.
Ezgulik yo’lida dovdirab ilk bor,
Qalamni jim bosdim varaq yuziga.

Qalamga suyanib oppoq qog’ozda
Mitti barmoqlarim chiqardi “oyoq”.
Bu pul olib berdi yangisin tezda,
Daftarim, qalamim tugamasdanoq.

...Ota, salomatman, shaharda bu zum,
Bilasiz, yashayman she’riyatga o’ch.
Maoshim ko’p durust – yuz yigirma so’m,
Ammoki bir oyga yetar uchma-uch.

Goh sizdan bekitib pul berar onam,
Shaharda kam bo'lma, yurgin deb tetik.
Siz bergan shundagi jajji pullardan,
Ulkan maoshim ham ko'p keldi kichik.

Ichish-yeyishlardan ortmaydi sira,
Shu kabi behuda sarflar bitmaydi.
Bir dona qalam yo daftarga esa,
Negadir pullarim mudom yetmaydi.

Ota, qishloqdamas ulkan shaharda,
Bosayapman, siz bosgan yo'llaringizni.
Maoshim yetmasdan qolsa daftarga,
Qo'msayman shu jajji pullaringizni!

1981

YOG'OGHGA SUYANGAN UYLAR

Yog'ochga suyanib qolibsiz, uylar,
Axir, tik edingiz, edingiz raso.
Ezdimi zax tortgan eng og'ir uylar,
Bugun-chi, ilojsiz tutibsiz aso.

Suvoqlar ko'chibdi, yuzingiz dag'al,
Qattiq chang soldimi yillar changali?
Cho'ktirib qo'ydimi shafqat etmay sal,
Farzandsiz anov er, xotin janjali?

Oy har chog' mo'ralar ko'zlaringizdan,
Yoshlikday shiddatkor nurlarin to'kib.
Yomg'irlar tepkisi tufayli tezda,
Zaminga yo shunday qoldingiz cho'kib?!

Ko'rolmay u mag'rur savlatingizni,
Bo'ronlar qo'ymoqchi bo'lganida chek,
Mardona qulamoq oldida sizni –
Najotkor yog'ochlar tutib qoldi tik!

“Yor-yor”ga liq to'lgan kunning tuslarin,
Qoqilgan kashtalar, maktublar asrar.
Qo'yingizni sochmay visol islarin,
Cho'ktirib qo'ydi yo qaytmagan askar?

Ko'chgan suvoqlarni, ko'chgan ranglarni,
Yashirib bo'lmaydi hattoki bo'yab.
Siz tortgan dardlarni, ko'rgan g'amlarni,
Bardoshli yog'ochlar turibdi suyab!

03.10.1981

BOLALIK

U faqat sevadi xivich otlarni,
Qo'rg'onlarni sevib qumdan quradi.
Bilmaydi xushomad, iltifotlarni,
Mushtlashib, qoqilib – u pok yuradi.

G'o'ra mevalarni uzib qochadi,
Qorovul sezmasa yeyar g'olib, shod.
Kattalar atayin do'qin sochadi,
Barcha sho'xligini kechirar hayot.

Qiz, yigit burchakda tursa shivirlab,
Uyalib, ustidan piq-piqlab kular.
Bir aybi: u o'chdir shirinlikka zab,
Va shirin so'z bilan aldasa bo'lar.

Ota va onasin sevar yagona,
Sevadi ertakning sadolarini.
Bolalik shu bilan baxtlikni yana:
Bilmaydi sevgining savdolarini!

ARXEOLOGGA

Jonga tegmadimi o'tmishda yashash?
G'orlarda tunading kech kirgan hamon.
Yoqding ibtidoiy odam kabi o't,
Goho Tosh davriga bo'lding ham zamon.

Asrlar yonidan o'tding beparvo,
Tig'lar sinig'idan yaratding tarix.
Teshiktosh qa'ridan sen topgan bola,
Moziydan bugunga ochdi bir ariq.

Shaharlar qabrini ochding besabr,
Yer osti dunyosi fikring etdi band.
Qaragin kafansiz ko'milgan, axir,
Yer yuzin tark etgan qadim Maroqand!

Kushon topildig'i so'zlar millati,
Sopollar bandida tirnalgan zamon.
Kushon podshohining qoshida, aytgin,
Qaysi shafqat bilan yuribsan omon?!

Eng qonli janglarni yurding oralab,
Nayzalar otilsa qoqmading kiprik.
Mahmud Torobiyga zafarlar tilab,
Muqanna yoniga yo'l olding tirik!

Vujuding bamisli og'ir toshsimon,
Eng qadim zamonlar bahriga botar.

Sho'x. Tirik suvlarni aylab qabriston,
Cho'ng dengiz tubida Karfagen yotar!

Tarixning xazonrez varaqlarini,
Yoqadi beayov olovli janglar.
Choparday ularning daraklarini,
Keltirib yashaysan, odamzod onglar.

Urushlar qalblarga soladi hadik,
Zamonlar minorlar qaddini bukar.
Singan tig', qilichlar ul Karfagendek,
Yuraklar tubiga jaranglab cho'kar.

Nahotki dunyoda yo'q o'zga sabr?
Cho'kmoqchi shaharday so'raysan najot:
Nahotki, yuraklar tarixga qabr,
Nahot, tiriklikka qabrdir Hayot?

Yigirmanchi asr choyini ichib,
Mana, yo'l olursan. Ishxonang – o'tmish.
Hali ham o'q-yoylar yurarmi uchib?
Hali ham odamlar o'larmi mudhish?..

Salom ayt, Beruniy, Sinoga bizdan,
Navoiy boboning sog'lig'i qanday?
Biz esa hamrohimiz asrimiz bilan,
Vatanga yopishib boryapmiz jonday.

Hushyor bo'lib, nogahon uchgan yoylardan,
Bekingin, uzoqdan ko'tarilsa chang.
Qadim zamonlarni orala bardam,
Kech kirmay uyga qayt, kutar oilang!

1981

“DEVONU LUG‘OTIT TURK”

Sochilib ketgandi xalqim har taraf,
Sochilib ketgandi so'zlar ham butun.
“Oq tanli” til edi forsiy va arab,
Turkiy til – “qora tan”, turkiy til – yupun.

Oxir turkiy so'zlar chidolmadi, bas,
Bari til topishdi,
Bari sirlashdi.
Yo'q, qullik bayrog'i ostida emas,
“Devonu lug'otit turk”da birlashdi!

1981

QISHLOQ YO'LIDA

Eshiladi tuproqlar qalin,
Ust-boshimni qoplay boshlar chang.
Silkinadi adirlar yoli,
Issiq havo holni etar tang.

Chiqib oxir yo'l chekkasiga,
Shim ko'ylakni qoqa boshlayman.
– Bu yo'l asfalt bo'lmagan nega?
Men o'zimga savol tashlayman.

Nogoh esar issiq shabada,
Changlar kelar darg'azab oqib:
– Bizni emas, sog'inib quchgan,
Bolaliging tashlading qoqib!

Tuproq yo'llar og'rinar birdan:
– Seni kutdim ichib ko'zyoshni.
Meni chetlab sen toshlar bilan,
Orzu qilding ko'mib tashlashni!

Dard zo'ridan portlaydi quyosh:
– O'polmadim shaharda to'yib.
Yuzlaringni berkitding bunda,
Manglayingga qo'llaring qo'yib!

Yakka daraxt so'rar:
– Senmisan?

Boshing egik, so‘ylagin, ne sir?!
Kelganingdan bu gal do‘ppisiz,
Tanimabman uzoqdan, kechir!

Quchoqlayman daraxtni qattiq,
Bor tanbehlar tuyuladi baxt:
– Turibsanmi hali ham yo‘lda,
Bu tuproqqa sodiq, ey daraxt?

06.04.81

“O‘TKAN KUNLAR”

O‘tmish – o‘tgan kunlar,
Qaro kechmishda,
Oqil, haq odamlar topmadi kamol.
Bahori rang oldi sovuqdan, qishdan,
Erkalab suymadi bog‘larni shamol.

Otabek singari sevsang el, xalqni,
Ko‘ksingni mo‘ljalga oldi miltiqlar.
Tan olmadi o‘tgan u kunlar haqni,
Odilroq chiqdingmi izladi o‘qlar.

Kechirib bo‘lmagay, tubsiz o‘ppqonday
Shuncha oh-dodlarni yutgan tunlarni.
Kechirib bo‘lmagay, nahot, qon bilan,
Kimlardir bulg‘agan o‘tkan kunlarni!

31.10.81

OQSOQOLNING NABIRASIGA AYTGANI

Mana, ko'zlaringda nurlar chayqalar,
Senga tor tuyulmas bu yorug' olam.
Bu Navoiy, Qodiriy mag'rur haykallar,
O'z qaddin yurtingda ko'tardi, bolam.

Quvon, o'z ustingda milliy kiyiming,
Hech birov kamsitmas yursang ko'chada.
Baxtlisan, o'zbekcha maktab, o'yining,
Bu yaxlit huquqdan bo'lmaysan zada.

Ariza bitmassan ajnabiy tilda,
Balandda ko'rasan Vatanning tug'in.
Yurtingni yotlardan sob etgan elda,
Sen bilgan zabonda o'tar har yig'in.

Sen uchun qurmoqda ulkan binoni,
Sargardon yurmaysan izlab ijara.
Tushunib tinglaysan har bir kinoni,
Hammasi tilingda gapirar, qara.

Barcha haqsizlikni kurashib yengdik,
Hech birov sanalmas "qora" yo "oq tan".
Gullagay Vatanim atalgan kenglik,
Shamollar esarkan turfa tarafdin.

O'zbekiston mulkin, xalqing mulkini,
G'ayrilar beayov ketolmas tashib.

Sen sari talpinar Jayhun to‘lqini,
Gullarga ko‘mmoqchi qirg‘oqdan oshib.

Menda na oltin bor va na siymu zar,
O‘zbekiston – mulkim. Yo‘q armon, nolam.
Bu yurtning tizginin olsa o‘zgalar,
Vatankush va xalqkush bo‘lasan, bolam!

OTAMNING XATI

Seni durust derdim o'g'illar ichra,
Kamtar aqlli deb qishloq maqtardi.
Ularning aytgani kelmadi sira,
O'g'lim, sen olisdan baxtni axtarding.

O'ylagin, yetmishni qoldim qoralab,
Bir katta umrni boy berdim chindan.
Hayiqding, tag'in el qilmasin deb gap,
Yo'qsa pul so'rarding hali ham mendan.

O'zingga buyursin nimaki topsang,
Aqalli bitmaysan o'z haqingda xat.
Bir paytlar qilgandek fashist bilan jang,
Endi-chi xo'p saylab boqmoqda davlat.

Qishloqdan kechdingmi to'kmay deb terni,
Suv urgan to'g'oning eslab chimlarin.
Seni zab talantli va esli derdi,
Aldagan ekan-da muallimlaring?!

Qaydan ham yo'liqding she'r degan dardga,
Uning bir qatori bizdan ham aziz.
Gapirdik, baribir, qaytmading ortga,
Jahd bilan shu yo'lni tanlading yolg'iz.

Axir, uy-joy, desang, mana, tap-tayyor,
Pul to'lab yashaysan katakday joyga.

Bunday yurishingdan odam qilar or,
Besh yil o'qitganim, ayt ketdi qayga?

Do'stlarim ko'p deysan kelmaysan boshlab,
Gazetda ko'rmaymiz she'rlaringni ham.
Nima gap, uni ham qo'ydingmi tashlab,
Yaxshiroq ko'rinib qaysi bir sanam?

Kitobim chiqadi hademay deysan,
Har yili kutamiz, undan darak yo'q.
Shoirlik chiqmaskan, bo'lardi kelsang,
Maktabda ishlasang yurarmidik to'q.

Tut tollar ekanman, soyasida, kel,
Yozib yot she'ringni, mol boqma, mayli.
Seni to'y-azada ko'rib tursin el,
Nahotki, qishloqda ilhom kelmaydi?!

Xo'p sog' bo'l, aytdimda ko'nglimda ne bor,
Darvoqe, kiyim-bosh oldingmi qishga?
Ne derdim, gap uqmay qo'l urding takror,
Ota-bobolaring qilmagan ishga...

1982

XONSULUV XOLANING QO'SHIG'I

Xonsuluv xolaning umri gullamas,
Holbuki gullaydi o'rikzorlari.
"Xudoyim, yolg'iz bir farzand bersang, bas!"
O'shandan iborat tirik zorlari.

Zar libos, taqinchoq unga bir chaqa,
Hamdardi – suvog'i ko'chgan imorat.
"Tirnoqqa zor etma!" deb yirtar yoqa,
Har kungi qo'shig'i shundan iborat.

Har yili ko'z yorar ola sigiri,
Kuchugi tug'adi to'rt-beshta qilib.
Uni-chi, tug'mas deb haydadi eri,
Haydadi sigirga hasadi kelib.

Bir itcha bo'lmading deb quvdi uydan,
Erining ko'zida qotgandi yig'i.
Alamin olardi tug'moqchi qo'ydan,
O'shandan iborat edi qo'shig'i.

Baxt so'rar ayol jim o'tgan boladan,
Seryamoq ustiga solmasdi nazar.
Ne qilsin, bezuryod o'sha xoladan,
Bo'y yetgan qizlar ham qilardi hazar.

Taqdirning hech o'chmas ta'nasi edi,
Qop-qora sochiga qo'ngan oppoq qor.

Quchsa-da, har yonni ko'klamning hidi,
Xolaning uyiga kirmaydi bahor.

Turnalar keladi ko'klamning kuylab,
Osmonga bir marjon misrani yozar.
Xolaning devorin o'taru bo'ylab,
Yellar ham kirishdan qiladi hazar.

Yomg'irni olqishlar bolalar tinmay,
Mehri bor ularning gulda, qoqida.
Sho'x yangrar itqitib g'amlarini nay,
Hech kimsa kuylamas xola haqida.

Hattoki burkanar yashillikka chim,
Unutib fazoning bo'shliqlarini...
Xullas, bu dunyoda aytmasin hech kim,
Xonsuluv xolaning qo'shiqlarini!

13.12.1982

* * *

Yuragimda chayqalar kadar,
Otim, buncha yurasan yo'rtib?!
Yollaringni yumshoq shamollar,
O'tar bugun negadir turtib.

Chayqaladi moviy xayolim,
Mavji tinsin, otim, yo'rg'ala.
Yo'rtib-yo'rtib chopadi yo'lim,
Elanadi kattakon dala.

Topmayapsan nelardan taskin,
Yurishingni et bir oz ravon?
Tuyoqlaring eshitib sasin,
Qara, yo'rtib qochmoqda dovon!

02.06.1983

* * *

Do'stimsan, oshkor ayt, adashdimmi yo?
Ne bo'ldi? Tasodif otib qolding tosh.
Men sabab yo tegmay qoldimi ziyo,
Qitmirlilik nimaga, eding-ku yuvosh?!

Yuz tuban bo'lmog'ing istadi nechun?
Kulfatim sen uchun, nahotki, sharaf?
Men sari ko'rsatding nayzangning uchin,
Senmisan, jon do'stim, tushimmi? Yo Rab!

Orzular yurakda ulkan edi-ku!
Seniki gullamay yo uzdimi jon?
Yo loyqa tortdimi tip-tiniq tuyg'u,
Javob ber, shu senmi? Turibman hayron!

Yoyinki to'sdimmi o'z gavdam bilan,
Oqayotgan hislaring oydin yo'lini.
Yo sezmay o'zingda iste'dod, o'lan,
Beshafqat yuldingmi diydor gulini?

Nur ko'rmay qoldingmi istiqbolingda,
Ne fojia ro'y berdi, do'stim, tutma sir.
Ne reja chayqalur o'y-xayolingda,
Hamisha edi-ku manzilimiz bir!

Aybim ne! Yuvmoqqa bormi chora, yo'l!
Sarbon qalb jismingni qayoqqa boshlar.
Yo quchgan mahali seni ora yo'l,
Parvozli do'stlarga otdingmi toshlar?..

MIRKARIM OSIM

Kamtar vujud. Qo'lda asosi,
Xayolida O'tror qilar jang.
Olinmagan elning qasosi,
Solar uning oromiga chang.

Sayhun esa yarador ilon,
Jayhun – xandaq. Yovga bo'lar g'ov.
Changalzorga qochar qush, qulon,
Chingiz sari... yurak bermas dov.

Chig'atoy der: “Mirkarim Osim,
Holing qalay, ko'rinursan kam?
To'g'ri, oldim ko'p joyni bosib,
Yashirmabsan mardligimni ham!..”

24.06.1983

* * *

Sira tinchimadim tiriklik aro,
Hayot uloqtirdi qirg'oqlariga.
Men uchun topilur doim mojaro,
Va javob bermoq shart so'roqlariga.

Ne qilay, tirikman, tiriklik – uyim,
Bul joyga do'st-ag'yor kelar va ketar.
Goh kimdir ko'rsatgay bir qitmir o'yin,
Odamlar, bu uyga kirmoqlik, yetar!

Ko'zimga tashlanar boqiy uy – qabr,
(Ey Nazar, yashab qol, o'lish qochmaydi!)
Unda bir kas yotar xotirjam, sobir,
Lekin u hech kimga eshik ochmaydi!

29.06.1983

ARMON

Qay biri durustroq qoldirmasa iz,
Bemisol armondir qaytmas damlari.
Vaqtini to'xtatolmas qancha cho'ksin tiz,
Urinsin, baribir, to'lmas kamlari.

Hech qanday qog'ozda emasdir e'lon,
Hayotning mukammal qonun, farmoni.
Yashashda qolmasa oqibat, imon,
Bo'lar bu vijdonli kaslar armoni.

Har kimning umrini tilaymiz paydar,
Bemorning o'yida ne bor, bilamiz.
Bir yigit hayotdan erta ketsa gar,
Uvol kunlariga armon qilamiz.

Bordir har elatning suyuq sarboni,
Insonni nur, yomg'ir goho qor toblar.
Ulug'vor bir xalqning ulug' armoni,
Qodiriy yozmasdan ketgan kitoblar.

Deylik, bir turmushdan ketib baxt, omad,
Ajralsa er-xotin bo'lmay to'zimi.
Armonda qolmasmi begunoh farzand,
Bir umr aytolmay "Ota" so'zini.

Yigit-qiz nedandir arazlab mutloq,
Bersa o'z sevgisin oyog'iga chil.
Bo'lar-ku pushmoni – sovchiga mushtoq,
O'tirib qolgan qiz armoniday zil!

Tanqidu gaplarga parvo qilmay hech,
She'r yozsa qay birov topmoq uchun shon.
Ne bo'lar o'zini payqab qolsa kech?
O'shanda aybdormi kech kelgan armon?

Nohaqqa haqligin etolmay isbot,
Kimlardir nazardan qoladi nari.
Insonga beqiyos armondir, hayhot,
Vaqtida kechikkan orzuning bari!

23.11.1983

* * *

Negadir tevarak tuyular dag'al,
Ko'ksimdan topmayman mehr yo qahr.
Yaqin do'st mushkuli bo'lganida hal,
Hattoki ko'nglimga inmadi faxr.

G'ishtlarday ko'chadi fikrlar vazni,
Kelgindi bu holdan ketaman qo'rqib.
Qonimda hanuzki hissizlik bazmi,
Nega buncha sovuq atrofning turqi?

Daraxtlar ko'k sari panjasin yoygan,
Ma'nosiz ko'rinar menga bu ahvol.
Yuragim ko'p yonib yo holdan toygan,
Hayotga ko'nglimda yo'q jinday savol.

Kulgili tuyular muhabbat, sevgi,
Bugungi kunimga tushmas ular mos.
Eng noyob hislarni unutib yoki,
Yongan onlarimdan olyapman qasos?!

Tegramga qarayman sovuq va befarq,
Boqmayman har bitta shaklga zimdan.
Osmonda yashinday etmading deb yarq,
Balki o'ch olyapman tirikligimdan?

Umrimni band etar bir osuda hol,
Damlarim hech kimga bo'lmadi talosh.

Dunyoning zavqi-yu g'amiga yaqqol,
O'zimdanda bexabar ko'tardimmi bosh?!

Tortgan ohlarimdan olyapmi qasdin,
Beozor oqayotgan sokin onlarim.
Bir teran daryoning oldimi aslin,
Naqadar sho'x, shaddod hayajonlarim!

Hududsiz ashklarim may kabi ichib,
Hud-behud bo'lgandan sevgi yo'lida.
Alamim oldim-ku baridan kechib!
Men bugun loqaydlik tanovulida.

Kimga do'st tutindim, kimgadir uka,
Bir bo'ldi hamisha oqu qoramiz.
Mos tushmay fe'limiz ba'zi fe'liga,
Ochildi qorong'i tortib oramiz.

Haytovur, kin saqlab qilmadim zarda,
Yo hijron shavqidan ketmadim yashnab.
Tabiat yaratgan bor nuqsonlardan,
Bugun o'ch olyapman, bo'm-bo'sh yashab!

28.01.1982

JOKONDA

Jokonda!
Kechirgin, sen – go‘zal, ma‘sum,
To‘ymaydi husningga hech qanday erkak.
Terilmoq men uchun bo‘lmagay nasib,
Ayg‘oqchi rashkni deb yashayman sergak.

Kechirgin, sevaman qaddu surating,
Sevaman g‘amginlik, jilmayishingni.
Sen sari bormoqqa yetmas jur‘atim,
Ko‘p bilgim keladi ko‘rgan tushingni.

Ko‘p bilgim keladi dunyo san‘atin,
Ayollar hayqirar “Go‘zallikmiz!” deb.
Har nega qodirdir ular la‘nati,
Eng qaynoq bo‘salar ular uchun zeb.

Jokonda!
Kechirgin, ichaman sharob,
Axir, may eng suluv qizlarning ashki.
May nomin so‘ylasam etadi xarob,
Karima ismli dilbarning ashki.

Jokonda!
Kechirgin, sen – ma‘sum, go‘zal,
Orzuyim hamzamon umringday uzun.
Yalang‘och suratli yorlarga har gal,
Aytolmay yashayman “Sevaman!” so‘zin.

Jonlarni to'ldirib tortmasman mulzam,
Bu o'pich xiyonat atalsin nega?
Nahotki, taqiqlar termilmoq bo'lsam,
Nimochiq tosh haykal Afroditaga!

Tortganmi erkaklar ko'zi sira to'q,
Ochiq tan yorlarga nigoh tikkan dam?
Ne qilay, boqmoqqa menga ruxsat yo'q,
Ruxsat yo'q, haykalu suratlarga ham!

Ne bo'pti, Jokonda,
Termilsam birrov,
Aytsangchi, nedan ham bo'lardim judo?
Sevgilim rasmiga lek boqsa biroov,
Shundagi rashkimni kechirsin Xudo!

19.09.1982

XUNUK QIZ TILOVATI

Men yomon ko‘raman go‘zal qizlarni,
Yillar ham sarg‘aytmas ularning tusin.
Kamsitma mendagi yoniq hislarni,
Ey Tangrim, qizg‘onma, qarzga ber husn?

Rahm eting, bir nafas, go‘zal juvonlar,
Ayolman, ko‘nglimning ochilsin saydi.
Ko‘zimda qor kabi qotadi tonglar,
Nahotki, erkaklar sizdan ortmaydi!

Mayliga yashayin ishq-muhabbatsiz,
Sha‘nimga hech qachon bitilmasin she‘r.
Ma‘budam, madad ber, kunlarim totsiz,
Ma‘budam, ayb etma, kerak bitta er?

Yalang‘och qiz kabi ko‘kda chopar oy,
Lozimsiz bulutlar goh sharros qo‘yar.
Eng to‘lin umrimni beryapmanki boy,
Qaynoq ko‘z yoshlardan yuzlarim kuyar.

Lablarim qovjirar shundoq bedavo,
Tinimsiz tepadi qalb qafasini.
Nahotki, zuryodni ko‘rmasman ravo,
Nahotki, tuymasman yor nafasini?!

Sochlarim silamas ul dag‘al qo‘llar,
Tabiat, qasosing ayt, menga nechun?
Kel o‘zing husndan ozgina qo‘lla,
Rahm qil, bir yorga yetishim uchun!

XATOLARIM

Men xato qilmoqqa mahkumman, gulim,
Yuz burib ishonchim yo'laklaridan.
Rashk degan sahroga tusharkan yo'lim,
Qizg'onib yashayman ko'ylaklaringdan.

Ro'moling sochingni bosar bag'riga,
Ro'moling hidlaydi sochingni to'yib.
Chidolmay firog'u rashkning zahriga,
Men xato qilaman o'rtanib, kuyib.

Quchoqlar tunlari choyshablar seni,
Yuzingga yuzlarin qo'yadi bolish.
Rashk etsam kechirmay qiynaysan meni,
Kechir deb she'rlarim so'ng qilgan nolish.

Hirs bilan o'pganda o'tkinchi ko'zlar,
Ne qilay, qizg'anib qilaman xato.
Sen esa tushunmay etgaysan mustar,
Men esa tushunib bo'laman ado.

Payqamay seryalinch sadolarimni,
Shamollar o'ynashar sochingga tegib.
Tan olmay shunda bor xatolarimni,
Anglatkim keladi senga bosh egib.

“Qaragin, jonginam, sen qanday so'lim...”
She'r bilan o'zimga taskin beraman.
Bariga beparvo bo'lsang, ey gulim,
Men tinmay xatolar qilaveraman!

24.10.1982

MUNDARIJA

Ko'zgu.....	3
“Oy kuladi beun...”	3
Tong hayqirig'i.....	3
“Uyg'onadi ovozlar...”	4
Xiyonat.....	4
“Eshik ochiq tursin!..”	4
Sukunat.....	5
“Eh, oramiz naqadar ulkan...”.....	6
Xayol sarhadi	6
Ovozimning chegaralari	7
“Umrlar ortida...”	8
Tungi soatlar..	8
Shakllar.....	9
“Huvullab yotibdi...”.....	9
Ne hadiklar.....	10
“Boshing xamdir...”.....	10
“Xayr!...”.....	11
“Men ketaman!...”.....	11
“Cho'kib yotar...”.....	12
Vaqt xiyobonida.....	12
“Tomchiday turibdi...”	13
Bolalik.....	13
“Ishonchingga...”	14
“Osmon bulut...”.....	14
Hijrondan so'ng.....	15
Bemorning umri.....	15
“Yurak osmonida...”	16
“Oftob...”	17

“Har holda...”	17
Oq saroy.....	18
Armon, o‘kinch.....	19
“Ha, qo‘nalg‘a izlar...”	20
“Ko‘z ochaman...”	20
O‘ylar qa‘rida.....	21
Uyqular baxtliki.....	21
Manzara.....	22
“Hali hayotimni yetaklar...”	22
“O‘zim yetolmadim.....	23
“Uchib ketgan...”	23
Ko‘pkari.....	24
“Oqshom yer...”	25
Qismat orti.....	26
“...Atrofimda...”	27
“Eng yuksakda...”	28
“Men so‘zlayman...”	29
O‘tayotgan fursat bilan muloqot.....	29
“Xayollarim...”	30
Qishloq.....	31
“Ko‘zlarim yo‘lingda...”	31
“Tun. Tor xona...”	32
Xatlar.....	32
“Hamma aytdi...”	33
O‘taman ushbu kun.....	34
Raskolnikov.....	34
Tomchi bahor.....	34
“Chorgoh”mi.....	35
Do‘ppi.....	35
“Kenglik!...”	36
Xarita.....	36

“Yuragimda...”	38
“Ketayapman...”	39
Kuz.....	40
Ulug’bek savati.....	41
Yaqinliklar.....	42
Urush lavhalari.....	44
Ko’zlarim yo’lingda.....	47
“Oy qalqiydi...”	47
“Ering bo’g’iladi...”	48
“Men ketaman...”	48
“Bir boshda bitta o’lim...”	49
Hijrondan so’ng.....	50
Dersu uzala.....	51
Qumdagi qo’rg’on.....	52
“Qirlar senga...”	53
Bahor sog’inchi.....	54
Somon yo’li.....	56
Kattalar.....	57
“Kulgingga taqlidlar...”	59
“Sokin tuyg’ularing...”	60
Gunohkor atadim.....	61
Qo’shiq.....	62
Yashillik yig’ilgan ariq.....	63
Noma’lum ovoz.....	65
Tuvakdagi gul.....	66
Begimqul boboning aytgani.....	68
“O’qirmikan baytlarim...”	69
“Ketyapsan...”	70
Onamga maktub.....	71
Tinish belgilari.....	73
Sen qaytmasang.....	75

Ko‘milgan yozuvlar.....	76
“Ko‘z yoshlarim...”	77
“Senga ochdim qalbidan qabr...”	79
Sim yo‘llar.....	80
Bekinmachoq.....	82
Ruhsizlikda.....	84
Uy.....	86
“Yaproqlar urishar...”	88
Odam.....	89
Bolalik pullari.....	90
Yog‘ochga suyangan uylar.....	92
Bolalik.....	93
Arxyeologga.....	94
“Devonu lug‘otit turk”	96
Qishloq yo‘lida.....	97
“O‘tkan kunlar”	98
Oqsoqolning nabirasiga aytgani.....	99
Otamning xati.....	101
Xonsuluv xolaning qo‘shig‘i.....	103
Yuragimda chayqalar kadar	105
“Do‘stimsan...”	106
Mirkarim Osim.....	107
“Sira tinchimadim...”	108
Armon.....	108
“Negadir...”	110
Jokonda.....	112
Xunuk qiz tilovati.....	114
Xatolarim.....	115

UO'K: 821.512.133-1(081)

KBK: 84(50'zb)6

SH 91

Nazar SHUKUR

SH 91 “Bahor sog‘inchi” [matn]. {*she'rlar, doston*}/

Nazar Shukur. – T.: «Adabiyot» nashriyoti,
2021. 120–b.

Adabiy-badiiy nashr

Nazar SHUKUR

BAHOR SOG‘INCHI

She'rlar, doston

Muharrir: *Dilrabo Mingboyeva*

Badiiy muharrir: *Farrux Ermatov*

Sahifalovchi: *Azamat Qayumov*

Musahhah: *Dilfuza Mahmudova*

O‘ZBEKISTON YOZUVCHILAR UYUSHMASI
«ADABIYOT NASHRIYOTI» MCHJ

Nashriyot litsenziyasi: AI № AA 0043. 27.01.2021.
100129, Toshkent shahri, Markaz-15. 1/90.

 (+98) 128-30-04.

Bosishga 20.05.2021-yilda ruxsat etildi:

Ofset qog‘oz. Qog‘oz bichimi: 70x90^{1/32}.

Ofset bosma. Shartli b.t. 3.75.

Adadi: 2000 nusxa. Buyurtma №

“AZMIR NASHR PRINT” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
100200, Toshkent shahri, Adham Rahmat ko‘chasi, 10-uy.